

Sociaal-economisch plan Heusden 2015

Beleidsplan tijdvak 2015-2019

Gemeente Heusden

Versie 4 juni 2015
18.00 uur

Inhoudsopgave

Inhoud

Leeswijzer	4
Samenvatting	5
1 Inleiding en doel	11
1.1 Doelstelling	11
1.1.1 Uitgewerkte doelstelling	11
1.1.2 Reikwijdte en beperking van het sociaal-economisch plan.....	12
1.2 Werkwijze	12
1.3 Economisch Programma voor de Langstraat.....	13
2 Missie en visie.....	14
2.1 Missie	14
2.2 Visie.....	14
2.3 Wonen en bereikbaarheid	16
2.3.1 Wonen	16
2.3.2 Bereikbaarheid	16
3 Beleidslijnen naar sector.....	18
3.1 Beleidsontwikkelingen	18
3.1.1 Provinciaal en regionaal beleid	18
3.1.2 De Langstraat en Heusdense kansen.....	19
3.1.3 Ondernemingsklimaat en programmatische aanpak	20
3.2 Business-to-business	21
3.2.1 Uitgangspunten en beleidslijnen	21
3.2.2 Infrastructuur en bedrijventerreinen	22
3.3 Detailhandelsbeleid	24
3.3.1 Huidige situatie en trends.....	24
3.3.2 Karakterisering van de detailhandel in Drunen, Vlijmen en Heusden.....	24
3.3.3 Speerpunten per kern.....	25
3.3.4 Beleidslijnen	26
3.4 Vrijetijdseconomie (toerisme & recreatie en horeca)	29
3.4.1 Vrijetijdseconomie: toerisme en recreatie in 2015	29
3.4.2 Ambitie en visie	29
3.4.3 Beleidslijnen	30

3.5	Land- en tuinbouw.....	32
3.5.1	Beleidslijnen	32
4	Arbeidsmarktbeleid	34
4.1	"Iedereen doet mee" in de gemeente Heusden	34
4.1.1	Doelstelling en uitgangspunten	34
4.2	Gemeente en de (sub-)regionale arbeidsmarkt	34
4.2.1	Ontwikkelingen in de Langstraat	35
4.2.2	Voorkomen en bestrijden van werkloosheid, Baanbrekers.....	35
4.2.3	Social-return	36
4.3	Ondernemers, onderwijs en de overheid (de 3 O's)	36
4.3.1	Het bedrijfsleven, de ondernemers	36
4.3.2	Het onderwijs.....	37
4.3.3	De overheid en Baanbrekers	37
	Literatuur	40
	Afkortingen en Begrippenlijst	41
	Bijlage 1 Bevolkingsopbouw gemeente Heusden, per 1 april 2015	42
	Bijlage 2 uitgangspunten SEP 2007	43
	Bijlage 3 Ontwikkelingen	47
	Bijlage 4 Actiepunten SEP 2007	48

Leeswijzer

Het sociaal-economisch plan Heusden 2015 is geschreven voor de gemeenteraad van Heusden. De informatie is zo geordend en tekst is zo geschreven dat de raad op basis hiervan een afgewogen besluit kan nemen. De rol van de raad is om tot kaderstellende besluitvorming te komen. In dit sociaal-economisch plan zal de raad zich dan ook vooral moeten uitspreken over de beleidslijnen die worden voorgesteld. Toch zijn in dit plan ook actiepunten benoemd, terwijl besluitvorming hierover eigenlijk meer past bij de rol van het college. De actiepunten zijn echter bewust toch opgenomen in dit beleidsplan. Juist de actiepunten illustreren namelijk vaak goed en duidelijk waar de genoemde beleidslijnen concreet over gaan.

In het voorliggende sociaal-economisch plan bevindt zich voorin een samenvatting. Deze samenvatting is de kern van het beleid dat in deze nota beschreven wordt. De volgende hoofdstukken dienen ter verdieping en toelichting van datgene wat in de samenvatting beschreven is.

Hoofdstuk 1 geeft een inleiding en beschrijft het doel van dit sociaal-economisch plan. Hoofdstuk 2 formuleert een economische visie voor de gemeente Heusden. In de hoofdstukken 3 en 4 wordt deze visie verder uitgewerkt en toegelicht.

De bijlagen zijn hoofdzakelijk bedoeld om (cijfermatige) achtergrondinformatie te verstrekken.

Samenvatting

Sociaal economisch beleid Heusden 2015

Duurzame economische ontwikkeling, innovatief en verbindend Heusdens maatwerk

Om bij te dragen aan toekomstige welvaart wordt het uitgangspunt gehanteerd dat de economische ontwikkeling duurzaam moet zijn (sustainable development). Daar zet de gemeente Heusden op in door:

- maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) als uitgangspunt uit te dragen;
- bestaand en nieuw ondernemerschap te stimuleren;
- innovaties en kennisontwikkeling te ondersteunen en te stimuleren;
- het tot stand helpen brengen van diverse (nieuwe) verbindingen tussen en met het bedrijfsleven.

Visie

De gemeente Heusden heeft in economisch opzicht sterke bindingen ten westen (Waalwijk) én ten oosten ('s -Hertogenbosch) van haar gemeentegrens. De gemeente Heusden is te typeren: als een verstedelijkt landelijk gebied met een dorps karakter met veel natuurschoon en rijkdom aan toeristische trekpleisters met bedrijvigheid en ondernemerschap rondom de rijksweg A59 en de Bergsche Maas.

De uitdaging van de gemeente Heusden ligt erin om ondernemers, bewoners én bezoekers ten volle te laten profiteren van de rijkdom aan natuur, de mogelijkheden voor ondernemerschap en het woongenot dat de gemeente biedt. Op gebied van toerisme en recreatie draagt de gemeente Heusden bij aan de regionale ambitie van Hart van Brabant. Heusden bouwt de vrijetijdseconomie uit met voorzieningen die het ook voor bezoekers van ver buiten de regio aantrekkelijk maakt om hier te komen verblijven.

Dromen. Doen. Heusden.

Onze klant staat centraal. De gemeente creëert een omgeving waarbinnen burgers, bedrijven en organisaties hun dromen daadwerkelijk waar kunnen maken, mits zij bereid zijn hiervoor ook zelf initiatief te tonen en inspanningen te verrichten. Zo is voor iedereen de hoogste mate van ontplooiing mogelijk: Dromen. Doen. Heusden. Deze aanpak vormt de bedding waarin de gemeente Heusden zelfredzaamheid en daadkracht van ondernemers ondersteunt. Met dit sociaal-economisch plan scheppen we de globale kaders waarbinnen ondernemend Heusden zijn dromen kan waarmaken.

Wonen en bereikbaarheid

Het woonklimaat en de bereikbaarheid zijn zeer belangrijke factoren voor het ondernemingsklimaat. Het realiseren van een goede bereikbaarheid en een compleet woningaanbod zijn bij uitstek gemeentegrensoverschrijdende onderwerpen. Deze vestigingsfactoren komen daarom terug in het Economisch Programma voor de Langstraat.

Economisch programma voor de Langstraat

Om lokale ontwikkelingen mogelijk te blijven maken en tegelijk goed gebruik te maken van de regionale ontwikkelingen en kansen is intensieve samenwerking met gelijkgestemde buurgemeenten noodzakelijk. De samenwerking in de Langstraat van de gemeente Heusden versterkt de mogelijkheden om haar belangen in de regio's Hart van Brabant en Noordoost Brabant (Agrifood Capital) te behartigen en kansen voor het lokale bedrijfsleven te blijven benutten. In de sociaal-economische verkenning (oktober 2014) is het strategisch en tactisch-operationele beleid van de Langstraat geschetst in relatie tot de vier Brabantse regio's. In Langstraatverband kan de gemeente Heusden effectief inzetten op kansrijke sectoren en nieuwe ontwikkelingen in de productieketen.

Het ondernemingsklimaat kan worden versterkt met een programmatische aanpak aan de hand van vestigingsfactoren.

Business-to-business

Om het bedrijfsleven te faciliteren hanteert de gemeente de volgende beleidslijnen:

- de gemeente zorgt voor de noodzakelijke basisinfrastructuur (=hardware) voor het bedrijfsleven: bedrijventerreinen zijn op orde;
- de gemeente werkt actief aan het versterken van zinvolle bestaande verbindingen en het leggen van nieuwe belangrijke verbindingen (=software), zoals bijvoorbeeld parkmanagement, de coöperatieve vereniging Glasnet Heusden, contacten tussen het onderwijs en het bedrijfsleven en het faciliteren van starters;
- de gemeente Heusden werkt aan de verbetering van intergemeentelijke en regionale samenwerking. Dit gebeurt door invulling te geven aan het Economisch Programma voor de Langstraat en de mogelijkheden van Agrifood Capital (zoals onder andere Ondernemerslift+) en Hart van Brabant (Leisureboulevard, programma maintenance) te benutten.

Voor het onderhoud en de ontwikkeling van bedrijventerreinen zijn nog verbeteringen nodig.

Daarom wordt de komende jaren onder andere gewerkt aan:

- de voltooiing van het proces van herstructurering van bedrijventerreinen en de invoering van parkmanagement;
- het verder verbeteren van de veiligheid van bedrijventerreinen. Daarbij behoort de certificering van bedrijventerreinen voor het Keurmerk Veilig Ondernemen;
- het stimuleren van initiatieven en het zelforganiserend vermogen van het bedrijfsleven, in het bijzonder op bedrijventerreinen.

De gemeente zet zich in voor de uitbreiding van bestaande bedrijvigheid en het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid. Dit gebeurt door acquisitie van bij de gemeente Heusden passende bedrijven, met de inzet van "MogelijkMakers" en het ontwerpen van flexibele bestemmingsplannen. Samen met de stichting Metal Valley Netherlands en het Heusdens

Bedrijven Platform (HBP) wordt het netwerk van gevestigde (metaalbewerkings)bedrijven versterkt waardoor deze sector zich nadrukkelijker kan manifesteren.

Detailhandel

Uitgangspunten voor het beleid zijn:

- de detailhandel dient vitaal te blijven door realisatie en behoud van een bij de kern passend voorzieningen- en kwaliteitsniveau;
- de Heusdense detailhandel kenmerkt en onderscheidt zich door zelfstandige ondernemers met eigen kleur en kwaliteit (versus grote winkelcentra met relatief veel filiaalbedrijven);
- het behoud van de onderscheidende kwaliteit van de drie grote kernen. De centra zijn als volgt te profileren: Drunen onderscheidt zich door een relatief hoge kwaliteit en de diversiteit van het aanbod, Vlijmen door een relatief breed assortiment en laagdrempeligheid, Heusden richt zich op hoge kwaliteit met een exclusief karakter.

Het detailhandelsbeleid kent de volgende vier beleidslijnen.

- Behoud van het eigen karakter en het versterken onderscheidendheid.
- Bereikbaarheid.

Dit betekent dat parkeerplaatsen liefst dichtbij de winkels op maaiveld in voldoende mate aanwezig moeten zijn en het hanteren van een goed parkeerbeleid en de handhaving daarvan.

- Concentratie en comfort.

Winkels dienen voldoende geconcentreerd te zijn en er moet genoeg te beleven en te genieten zijn (o.a. voldoende horeca-faciliteiten en goede sfeer en uitstraling).

- Samenwerking.

De verschillende winkelcentra kunnen, bijvoorbeeld in Langstraatverband, aan kracht winnen door gezamenlijke reclame en promotie. Tegelijkertijd moeten de verschillende centra onderscheidend van elkaar kunnen zijn.

Vrijtijdseconomie (toerisme&recreatie en horeca)

Bij de provincie Noord-Brabant staat vrijetijdseconomie hoog op de agenda. Zij profileert zich als de meest innovatieve en gastvrije provincie. Binnen de provincie heeft de regio Hart van Brabant, waar Heusden onderdeel van uitmaakt, de sterkste ambitie. Hart van Brabant wil vóór 2025 dé leisure regio van noord-west Europa worden voor de family / short break vakantie.

De komende jaren wil Heusden haar toeristische klimaat op peil houden en waar mogelijk versterken. De gemeente Heusden heeft een zelfstandig toeristisch bureau (Heusdens Buro voor Toerisme) voor marketing en promotie. Om Heusden in positie te houden in de veranderende markt en met de sterke ambitie is doorontwikkeling van de uitvoeringsorganisatie (HBT) in regionaal verband noodzakelijk.

Met onderstaande beleidslijnen wil Heusden inhoud geven aan haar eigen ambitie en een bijdrage leveren aan de regionale ambities van met name het Hart van Brabant:

- onderhouden van de voorzieningen voor de vrijetijdseconomie en het stimuleren van de uitbreiding daarvan. Zoals bijvoorbeeld het onderhouden fiets- en wandelroutenetwerken en het bieden van ruimte voor een grotere commerciële toeristische trekker, bijvoorbeeld bij de Poort van Heusden;
- samenwerking, promotie en marketing. Het stimuleren en aangaan van samenwerking binnen de sector, zowel lokaal als regionaal. Het doorontwikkelen van een sterke uitvoeringsorganisatie in regionaal verband;
- stimuleren kruisbestuiving tussen sectoren. Combinaties met de detailhandel, land- en tuinbouw en cultuurhistorie, natuur en landschap wordt actief gestimuleerd.

Land- en tuinbouw (Agrifood Capital)

De land- en tuinbouw heeft een belangrijke spin-off naar toeleveringsbedrijven en de produktverwerkende industrie, en levert hiermee een belangrijke bijdrage aan de werkgelegenheid in de gemeente.

De gemeente Heusden hanteert voor deze sector de volgende beleidslijnen:

- de gemeente Heusden faciliteert ontwikkelingen in de agrifoodketen door aan te haken bij Agrifood Capital;
- innovatieve ontwikkelingen worden ondersteund en gefaciliteerd;
- startend en/of innovatief ondernemerschap wordt gestimuleerd en ondersteund.

Arbeidsmarktbeleid

Vanuit de verantwoordelijkheid die de gemeente heeft voor de uitvoering van de Participatiewet is het belang van een goed werkende arbeidsmarkt groot. Het verbeteren van het functioneren van de arbeidsmarkt is het meest effectief als dat op (sub-)regionale schaal wordt aangepakt. Bij de aanpak van de arbeidsmarkt heeft de uitvoeringsorganisatie (Baanbrekers) richtlijnen nodig waarlangs zij kan werken.

Doelstelling

De gemeente Heusden hanteert het volgend uitgangspunt:

De gemeente Heusden streeft naar volledige participatie van haar inwoners aan het maatschappelijk leven. Iedere inwoner krijgt daarbij de kans en wordt geprikkeld om zichzelf te voorzien in zijn levensonderhoud.

Anno 2015 lijkt de arbeidsmarkt in de Langstraat zich gunstig te ontwikkelen nu de economie weer aantrekt. Dit heeft verschillende gevolgen:

- het biedt kansen voor bemiddeling van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- in verschillende sectoren (vooral techniek en logistiek) dreigen tekorten te ontstaan;
- de toenemende vraag naar personeel zal het nodig maken dat de participatiegraad van de lokale bevolking toeneemt en zal arbeidsmigranten naar deze regio trekken.

Baanbrekers

Op Hart van Brabant niveau en in Langstraatverband wordt gewerkt aan oplossingen voor de arbeidsmarkt. In de Langstraat werken Heusden, Loon op Zand en Waalwijk samen in en met de

uitvoeringsorganisatie Baanbrekers. Baanbrekers voert de Participatiewet uit en daarmee de wettelijke taken van de verstrekking van uitkeringen en het begeleiden van mensen naar een zo regulier mogelijke arbeidsplek. Als dat nog niet mogelijk is, is het belangrijk burgers desondanks te laten participeren in de maatschappij en wordt van hen een tegenprestatie gevraagd. De gemeente Heusden zet onder andere Talent2work in. Uitgangspunt is daarbij dat elke (werkzoekende) persoon één of meer speciale talenten heeft om in te zetten en dat de werkgever bepalend is voor de vraag welk talent hij kan gebruiken. In Hart van Brabant worden diverse instrumenten ingezet ter verbetering van de arbeidsmarkt, er is onder andere een werkgeversakkoord gesloten en een stimuleringsfonds voor ondernemers opgericht.

Op landelijk niveau is met de sociale partners afgesproken dat het bedrijfsleven en de overheid de komende jaren voor 125.000 mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (arbeidsgehandicapten) werkgelegenheid zullen bieden. Het gaat hier om zogenaamde banenafspraken. Hierover zijn in Hart van Brabant afspraken gemaakt. Voor de uitvoering in de Langstraat vervult Baanbrekers een belangrijke rol.

Social-return en maatjesproject

De gemeente Heusden continueert de toepassing van randvoorwaarden van socialreturn in haar aanbestedingsbeleid. Ook de gemeenten Waalwijk en Loon op Zand hebben afspraken met Baanbrekers over de invulling van social return, waardoor dit instrument nu ook Langstraatbreed wordt ingezet. In Heusden is daarnaast sinds enige tijd het maatjesproject gestart. In dit project begeleiden de collegeleden, een aantal raadsleden en ook ondernemers uit het bedrijfsleven mensen uit de doelgroep van Baanbrekers. Tot nog toe zijn 14 mensen begeleid en in 9 gevallen heeft dit geleid tot uitstroom naar een (deeltijd)baan.

Ondernemers, onderwijs en de overheid (3 O's)

In de sociaal-economische verkenning van de Langstraat is de samenhang en het nut van de verbinding tussen de 3 O's beschreven. De overheid, en dus ook de gemeente, heeft primair de taak om de juiste randvoorwaarden te scheppen waardoor (werkende) burgers, het bedrijfsleven en het onderwijs hun rol goed kunnen vervullen. Daarnaast fungeert de gemeentelijke overheid als vangnet voor mensen die (tijdelijk) geen werk vinden.

Met het economisch programma voor de Langstraat (EPL) worden de volgende onderwerpen zaken opgepakt:

- verbeterde samenwerking tussen de 3 O's en verbeterde overheidsdienstverlening;
- samen met ondernemers de mogelijkheden voor imagoverbetering aanpakken;
- werken aan de beschikbaarheid van personeel en een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt;
- met het bedrijfsleven een Platform Techniek ontwikkelen en inhoud geven;
- stimuleren van startend en innovatief ondernemerschap;
- de lokale overheid initieert, in principe in Langstraatverband (Heusden, Loon op Zand en Waalwijk) een lokaal sociaal akkoord tussen de 3 O's.

De gemeente Heusden zet zich in om als gemeentelijke organisatie mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een plaats te geven. Daarmee heeft de gemeente een voorbeeldfunctie.

1 Inleiding en doel

Het vorige sociaal-economisch plan van de gemeente Heusden dateert uit 2007. De actiepunten en beleidslijnen zijn grotendeels uitgevoerd en in de gemeente Heusden is, zeker op het economische vlak, inmiddels veel veranderd.

De arbeidsmarkt en bedrijvigheid houden niet op bij de gemeentegrens. Om die reden heeft de gemeente Heusden al sinds 2012 het voornemen om nieuw strategisch beleid in Langstraatverband vast te stellen. Hoewel er sinds 2011 op het economisch vlak samengewerkt wordt, is vanwege andere prioriteiten en politieke aarzelingen tot op heden nog geen (sociaal-) economisch plan voor de Langstraat verschenen. Inmiddels is wel in oktober 2014 door de colleges van Waalwijk, Loon op Zand en Heusden de sociaal-economische verkenning van de Langstraat vastgesteld en ter informatie naar de raden gebracht. Dit nieuwe sociaal-economisch plan voor de gemeente Heusden sluit aan op de inzichten van deze verkenning. Die inzichten (zie ook paragraaf 3.1) zijn in dit plan gecombineerd met de specifieke Heusdense situatie en, waar mogelijk, al vertaald naar lokale actiepunten van de gezamenlijke strategische belangen.

Diverse actuele en concrete ontwikkelingen vragen om een duidelijke en nieuwe koers op het economische beleidsveld. Daarom is het goed om met hulp van een vernieuwd sociaal-economisch plan te bepalen welke maatregelen en acties vanuit de gemeente Heusden nodig zijn om het lokale bedrijfsleven en de regionale arbeidsmarkt te versterken. Uitgangspunt voor dit nieuwe plan is dat de versterking van de economie voorop staat en het sociale beleid volgend is.

1.1 Doelstelling

De algemene doelstelling:

Het sociaal-economisch plan is bedoeld om een stabiele en gezonde economische ontwikkeling en werkgelegenheidsgroei in de gemeente Heusden te bewerkstelligen.

1.1.1 Uitgewerkte doelstelling

Bovenstaande doelstelling kan in delen worden uitgewerkt:

Stabiele en gezonde economische ontwikkeling en ondernemerschap wordt ondersteund door:

- goede randvoorwaarden te scheppen voor bestaand en startend ondernemerschap,
- Kennisontwikkeling, investeringen en innovaties op sectorniveau (metaal- en machineindustrie, toerisme en recreatie, de land- en tuinbouwsector, de detailhandelssector) te faciliteren en op elkaar te laten aansluiten.

Werken wordt o.a. gerealiseerd door:

- voldoende ruimte te bieden aan bedrijvigheid en ondernemerschap
- te werken aan oplossingen tegen werkloosheid en tekorten aan (geschoold) personeel.

De mogelijkheden om van vrije tijd te genieten, worden beter door:

- voorzieningen voor toerisme en recreatie,
- winkel- en horecavoorzieningen te behouden en waar mogelijk te versterken.

1.1.2 Reikwijdte en beperking van het sociaal-economisch plan

Dit sociaal-economisch plan is gericht op het stimuleren van de belangrijkste ontwikkelingen vanuit het lokale, gemeentelijke perspectief. Vanwege de ligging van de gemeente Heusden en de economische verwevenheid in de Langstraat is gezamenlijke beleids- en planontwikkeling op Langstraatniveau en het meedoen met Agrifood Capital (Noordoost Brabant) en Midpoint Brabant (Hart van Brabant) voor succesvolle lokale ontwikkelingen nodig. De keuzes die in dit beleidsstuk worden gemaakt, moeten aanvullend zijn op het Economisch Programma voor de Langstraat. Veel doelen (en soms acties) uit dit Heusdens sociaal-economisch plan kunnen bovendien het meest effectief en efficiënt uitgevoerd worden in Langstraatverband.

Hoewel voor een goed functioneren van de economie de beleidsvelden ‘wonen’ en ‘Verkeer en infrastructuur’ belangrijk zijn, valt dit thema buiten het bestek van het sociaal-economisch plan. In paragraaf 2.3 wordt wel kort aandacht besteed aan wonen en bereikbaarheid als randvoorwaarde voor een goed ondernemingsklimaat.

1.2 Werkwijze

Communicatie en draagvlak

Om ervoor te zorgen dat het beleidsstuk draagvlak heeft in de gemeente is bij de totstandkoming de inbreng van ondernemers en diverse andere belangengroepen gevraagd:

- het Heusdens Bedrijven Platform (HBP);
- Platform recreatie en toerisme, waaronder:
  - Heusdense ondernemersvereniging;
  - Kernmanagement Drunen;
  - Stichting Promotie Drunen;
  - Ondernemersvereniging Hartje Vlijmen;
  - Zuidelijke land- en tuinbouworganisatie (ZLTO);
- Baanbrekers.

Parallel aan deze consultatie zijn in maart en april 2015 ook bijeenkomsten met het bedrijfsleven, het onderwijs en Baanbrekers georganiseerd over de economische ontwikkelingen in de Langstraat. Hoewel die bijeenkomsten primair gericht waren op de totstandkoming van een economisch programma voor de Langstraat, zijn belangrijke noties uit deze bijeenkomsten ook meegenomen in de totstandkoming van het sociaal-economisch plan 2015 voor de gemeente Heusden.

Vanuit het bedrijfsleven zijn naast een selecte maar brede groep ondernemers, ook de formele vertegenwoordigers van het (business-to-business)bedrijfsleven betrokken: het Heusdens

bedrijvenplatform (HBP), het Waalwijks bedrijvenplatform(WBP) en de Stichting Ondernemend Loon op Zand.

In de gesprekken die gevoerd zijn, heeft het bedrijfsleven expliciet te kennen gegeven op Langstraat-niveau gesprekken te willen voeren en beleid te willen maken. Deze expliciete wens is niet geuit door de detailhandelsbranche.

Andere beleidsstukken en informatie

De visie uit het sociaal-economisch plan uit 2007, de sociaal-economische verkenning van de Langstraat uit 2014 en de cijfers daarin en de feitelijke stand van zaken bij het bedrijfsleven en de inwoners van de gemeente Heusden vormen de belangrijkste basis voor dit nieuwe beleid. De beleidskeuzes worden vertaald in doelstellingen voor concrete projecten en actiepunten op korte en lange termijn. Het beleid en de in deze nota genoemde actiepunten worden in samenhang met het economische programma dat in Langstraatverband uitgewerkt tot een planning van acties voor de periode 2015-2019.

1.3 Economisch Programma voor de Langstraat

Uit de sociaal-economische verkenning voor de Langstraat blijkt de economische samenhang in De Langstraat. Vanwege deze samenhang is het voor de ontwikkeling van het ondernemingsklimaat voor de hand liggend om in Langstraatverband te werken en beleid ook toe te spitsen op het algemene vestigingsklimaat. Het ondernemersklimaat wordt bepaald door de volgende factoren:

- bereikbaarheid;
- beschikbaarheid van personeel;
- het voorzieningenniveau;
- de nabijheid van klanten/de markt;
- de prijs (van o.a. bedrijfsgrond);
- de locatie;
- het imago;
- het serviceniveau van de overheid.

Om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te blijven maken en te stimuleren bestaat een zekere urgentie tot samenwerking en netwerkvorming in het (Langstraatse) bedrijfsleven. Om die reden wordt nu ook gewerkt aan een Economisch Programma voor de Langstraat (EPL), waarin aan de hand van de bovengenoemde vestigingsfactoren voorstellen worden gedaan voor de versterking van het ondernemingsklimaat. Dit programma is aanvullend op het nieuwe sociaal-economische plan voor de gemeente Heusden, beide beleidsstukken zijn complementair aan elkaar.

2 Missie en visie

2.1 Missie

Economische zaken

De missie van economische zaken in de gemeente Heusden is het zo effectief en efficiënt mogelijk in (laten) zetten van de middelen natuur (grond), kapitaal en arbeid voor een zo groot mogelijke welvaart van de Heusdense gemeenschap en haar bezoekers.

2.2 Visie

De gemeente Heusden heeft in economisch opzicht sterke bindingen ten westen (Waalwijk) én ten oosten ('s -Hertogenbosch) van haar gemeentegrens. De gemeente Heusden is te typeren:

- als een verstedelijkt landelijk gebied met een dorps karakter;
- met veel natuurschoon en rijkdom aan toeristische trekpleisters;
- met bedrijvigheid en ondernemerschap rondom de rijksweg A59 en de Bergsche Maas.

De uitdaging van de gemeente Heusden ligt erin om ondernemers, bewoners én bezoekers ten volle te laten profiteren van de rijkdom aan natuur, de mogelijkheden voor ondernemerschap en het woongenot dat de gemeente biedt. De gemeente vervult op gebied van toerisme en recreatie een regionale functie en bouwt dit uit met voorzieningen die het ook voor bezoekers van ver buiten de regio aantrekkelijk maakt om hier te komen verblijven.

Dromen. Doen. Heusden.

Onze klant staat centraal. De gemeente creëert een omgeving waarbinnen burgers, bedrijven en organisaties hun dromen daadwerkelijk waar kunnen maken, mits zij bereid zijn hiervoor ook zelf initiatief te tonen en inspanningen te verrichten. Zo is voor iedereen de hoogste mate van ontplooiing mogelijk: Dromen. Doen. Heusden. Onze "HeuseService" gaat uit van drie belangrijke dienstverleningprincipes in ons dagelijks werk waarbij:

- de ondernemer altijd gehoord en geholpen wordt;
- de verwachtingen van de ondernemer als klant op een sympathieke wijze overtroffen worden;
- het initiatief van ondernemers door de gemeente maximaal wordt ondersteund.

In het bijzonder wordt dit vormgegeven door de Mogelijkmakers. Dit zijn onze medewerkers die zich inzetten om plannen van ondernemers daadwerkelijk mogelijk te maken. De aanpak van "Dromen. Doen. Heusden." vormt de bedding waarin de gemeente Heusden de zelfredzaamheid en daadkracht van ondernemers ondersteunt. Met dit sociaal-economisch plan scheppen we de globale kaders waarbinnen ondernemend Heusden zijn dromen kan waarmaken.

Ontwikkelingen

Regionale, nationale en internationale ontwikkelingen zijn bepalend voor de economische ontwikkeling van de Langstraat en daarmee ook voor de gemeente Heusden (zie sociaal-economische verkenning). Belangrijke ontwikkelingen zijn:

- de globalisering en de positie van Nederland daarin als doorvoerland voor producten van en naar het Europese achterland;
- een toenemend besef dat duurzame economische ontwikkeling van groot belang is voor ons welzijn en de leefbaarheid van onze directe omgeving en onze planeet;
- kennisontwikkeling en toenemende informatiestromen door onder andere het internet;
- banengroei in de persoonsgebonden sectoren zoals in toerisme en recreatie en de gezondheidszorg;
- een toenemend belang van regionale samenwerking en de strategisch-economische programma's die daaraan verbonden zijn;
- de decentralisatie van taken van het Rijk naar de gemeenten. De zorg voor het welzijn en de participatie van de bevolking is, nog meer dan al het geval was, een taak voor de gemeente geworden.

De analyse van de economisch ontwikkelingen en de kansen en bedreigingen voor de Langstraat zijn integraal van toepassing op de gemeente Heusden. Hoe de gemeente Heusden zo goed mogelijk gebruik kan maken van de kansen voor de Langstraat is echter gebaseerd op haar eigen specifieke uitgangspositie.

Duurzame economische ontwikkeling

Economische ontwikkeling bestaat voor de helft uit groei van werkgelegenheid en voor de helft uit productiviteitstijgingen door technologische ontwikkeling (innovaties). Om werkelijk bij te dragen aan toekomstige welvaart wordt het uitgangspunt gehanteerd dat de economische ontwikkeling duurzaam moet zijn (sustainable development). Ook voor duurzame economische groei en welvaart geldt dat dit wordt gestimuleerd door innovaties en kennisontwikkeling en dat dit vaak ook werkgelegenheid met zich meebrengt.

In de gemeente Heusden wordt op duurzame economische groei ingezet door:

- maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) als uitgangspunt uit te dragen;
- bestaand en nieuw ondernemerschap te stimuleren;
- innovaties en kennisontwikkeling te ondersteunen en te stimuleren, belangrijk middel hiertoe is het vermenigvuldigen van (mogelijke) verbindingen tussen:
  - economische sectoren (cross-overs);
  - productie- en dienstenketens (van producent/uitvinder naar consument);
  - ondernemers in de gemeente Heusden met andere ondernemers in 'De Langstraat' toegang te verschaffen tot de regionale strategisch-economische programma's waar zij gebruik van kunnen maken;
- de lokale (sub-regionale) economie te stimuleren (streekproducten benadering).

Uitgangspunten voor het SEP 2015 zijn:

- De ruimtelijke typering van de gemeente Heusden met de kleuren blauw, groen, rood en geel (zie bijlage 2) blijft relevant als ordeningsprincipe en ook het uitgangspunt van het maximaal benutten van de mogelijkheden van deze zones.
- De openbare en/of fysieke infrastructuur voor bedrijven vraagt vooral onderhoud, en waar nodig soms modernisering.
- Lokaal realiseren, sub-regionaal organiseren, regionaal (strategisch) sturen.

2.3 Wonen en bereikbaarheid

Omdat het woonklimaat en de bereikbaarheid zeer belangrijke factoren zijn voor het ondernemingsklimaat, wordt hier in deze paragraaf op ingegaan. Het bewerkstelligen van een goede bereikbaarheid en een compleet woningaanbod zijn overigens bij uitstek gemeentegrensoverschrijdende onderwerpen. Deze vestigingsfactoren zullen daarom ook terugkomen in het Economisch Programma voor de Langstraat.

2.3.1 Wonen

Een aantrekkelijk woonklimaat is een zeer belangrijk ingrediënt voor een gunstig ondernemingsklimaat. De ondernemer en het personeel van de onderneming moeten namelijk op aanvaardbare afstand van het bedrijf goed kunnen wonen. Het belang van een gunstig woonklimaat zal de komende jaren toenemen. Er wordt namelijk een toenemende krapte op de arbeidsmarkt voorspeld. Dit terwijl de beschikbaarheid van personeel een belangrijke vestigingsfactor is voor het bedrijfsleven. In de strijd om de gunst van de werknemer kan een aantrekkelijk woonklimaat onderscheidend worden om personeel aan het bedrijfsleven te kunnen binden.

In relatie tot economische ontwikkelingen richt wonen zich op drie aspecten:

- voldoende huisvestingsmogelijkheden voor werknemers van bestaande en nieuwe bedrijven;
- mobiliteit;
- het doorlopen van een wooncarrière in de gemeente Heusden.

Met een bouwopgave van ca. 3.000 woningen tot 2030 levert de gemeente een belangrijke bijdrage aan een gunstig woonklimaat voor bedrijven die zich willen vestigen of willen uitbreiden in Heusden of de omgeving ervan (de Langstraat en 's-Hertogenbosch).

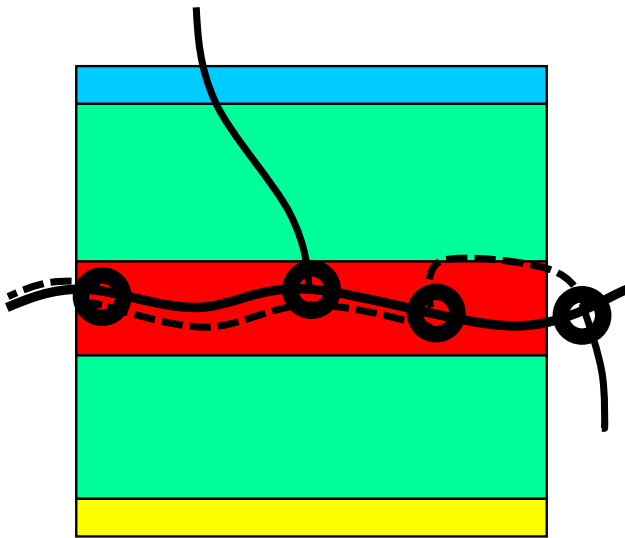
2.3.2 Bereikbaarheid

Een goede bereikbaarheid van bedrijfslocaties en woonwijken is van groot belang voor de kwaliteit van het ondernemingsklimaat en het bij kunnen dragen aan de leefbaarheid in de gemeente. Momenteel wordt in de gemeente Heusden hard gewerkt aan de verbetering van de wegenstructuur en de bereikbaarheid over de weg.

Dit gebeurt hoofdzakelijk in het kader van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL), een omvangrijk project dat zich uitstrekt van 's-Hertogenbosch tot Waalwijk (zie bijlage 3). De goede bereikbaarheid van de gemeente Heusden over de Bergsche Maas biedt ontwikkelingskansen voor watergebonden bedrijvigheid en toerisme.

Figuur 2.1: geplande hoofdwegstructuur gemeente Heusden (schematisch)

Ontwikkeling van de wegenstructuur

De gemeente werkt aan de voltooiing van de parallelstructuur van de A59, waardoor het ook mogelijk wordt het aantal aansluitingen op de A59 te beperken. Het doel is hierbij om te komen tot 4 volledige aansluitingen (zie Figuur 2.1). De westelijke aansluiting op de A59 gaat Waalwijk-Centrum, Waalwijk-Oost en Drunen-west ontsluiten. De oostelijke aansluiting maakt een verbinding met de ring 's Hertogenbosch-West. Om het verkeer uit het Centrum van Vlijmen te weren, komt er een ringstructuur voor Vlijmen.

Als gevolg van de veranderingen voor het autoverkeer ontstaan ook extra andere mogelijkheden voor vervoer. In dit kader kan worden gewezen op extra ontsluitingen voor het openbaar vervoer, waarbij met name snel openbaar vervoer op de as Tilburg – Waalwijk – Drunen – 's-Hertogenbosch mogelijkheden biedt.

Voor het fietsverkeer is de verknoping van woon-werkgebieden en de verknoping van de kernen cruciaal. Hierbij dient te worden gedacht aan rechtstreekse verbindingen met doorsnijding van woon- en werkgebieden door directe fietsverbindingen. Tevens wordt een snelle fietsverbinding Waalwijk – Drunen – Nieuwkuijk – Vlijmen - 's-Hertogenbosch beoogd.

3 Beleidslijnen naar sector

Dit hoofdstuk bevat de beleidslijnen en actiepunten van het sociaal-economisch beleid. De volgende sectoren zijn voor de Heusdense economie in het bijzonder van belang en worden daarom in aparte paragrafen behandeld:

- business-to-business (3.2);
- detailhandel (3.3);
- toerisme en recreatie en horeca (3.4);
- land- en tuinbouw (agrifood capital) (3.5).

De kaders van het sociaal-economisch beleid worden onder meer gevormd door ruimtelijke kwaliteiten van de gemeente. Deze zijn in algemene termen reeds verwoord in hoofdstuk 2 en worden in dit hoofdstuk uitgewerkt voor de genoemde sectoren. Daarnaast biedt de sociaal-economische verkenning van de Langstraat aanknopingspunten voor het gemeentelijk economisch beleid. Hier wordt in paragraaf 4.1 aandacht aan besteed.

3.1 Beleidsontwikkelingen

Onder invloed van ontwikkelingen in het bedrijfsleven, landelijke en provinciale beleidsontwikkelingen wordt samenwerking tussen gemeenten om het bedrijfsleven goed te kunnen blijven bedienen steeds belangrijker. Voor de gemeente Heusden ligt een intensivering van de samenwerking in de Langstraat het meest voor de hand.

3.1.1 Provinciaal en regionaal beleid

Op landelijk en provinciaal niveau doen zich diverse ontwikkelingen voor die ook gevolgen hebben voor de Heusdense lokale economie. De twee belangrijkste onderwerpen die op dit niveau momenteel spelen zijn:

- het overschot aan bedrijventerreinen en de herstructurering van verouderde terreinen (kwalitatief verdiepingsonderzoek bedrijventerreinen Noord-Brabant, april 2015);
- de veranderingen in de detailhandelsbranche ten gevolge van veranderend consumentengedrag (zie Regionale detailhandelsvisie Noordoost-Brabant, mei 2015).

Over deze twee onderwerpen wordt onder regie van de provincie op regionaal niveau afgestemd en worden bestuurlijke afspraken gemaakt. Daarnaast worden in regionaal verband strategisch-economisch programma's ontwikkeld, zoals in Noordoost-Brabant het accent op de ontwikkeling van de agrifoodketen is komen te liggen.

Om onevenwichtige ruimtelijke ontwikkelingen tegen te gaan wordt onder regie van de provincie en in regionaal verband met alle gemeenten gewerkt aan de uitwerking van de 'ladder voor duurzame verstedelijking'. Er worden richtlijnen opgesteld voor ruimtelijke ontwikkelingen op het gebied van wonen, bedrijventerreinen, stedelijke ontwikkelingen, detailhandelsontwikkelingen en de kantorenmarkt.

In de praktijk betekent dit dat nieuwe ontwikkelingen in de vorm van toevoeging van nieuwe vierkante meters niet 'zomaar' toegestaan zijn. Er moet worden aangetoond dat er een behoefte is (dat het nodig is) en nieuwe ontwikkelingen moeten vaker in regionaal verband worden afgestemd. Tegelijk moet er voldoende ruimte blijven voor dynamiek en innovatie. Deze 'ladder' heeft voor de gemeente Heusden vooral consequenties voor ontwikkelingen op bedrijventerreinen en in detailhandelscentra.

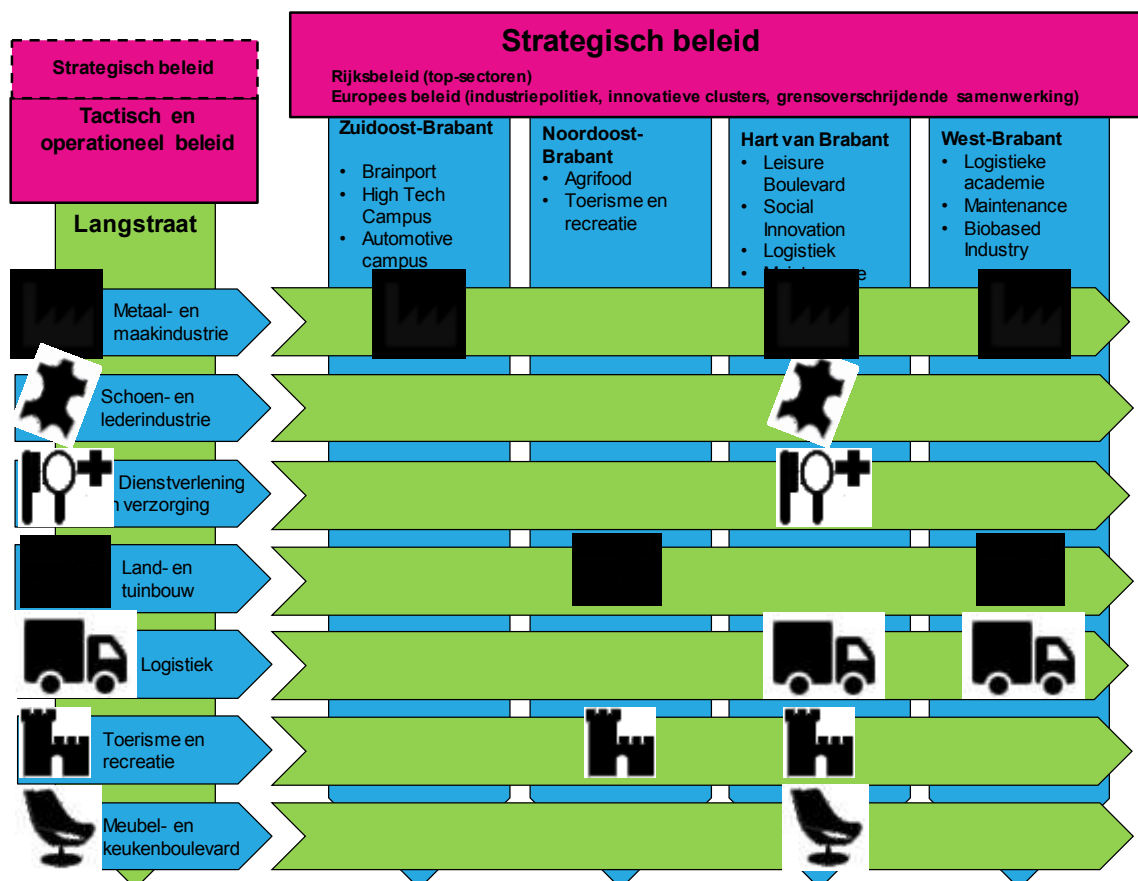
Om lokale ontwikkelingen mogelijk te blijven maken en tegelijk goed gebruik te maken van de regionale ontwikkelingen en kansen is in de praktijk geen gemakkelijke opgave. Intensief samenwerken met gelijkgestemde buurgemeenten versterkt de slagkracht van de gemeentelijke organisatie, doet recht aan de economische realiteit en is een antwoord op deze veranderingen. De samenwerking in de Langstraat van de gemeente Heusden versterkt de mogelijkheden om haar belangen in de regio's Hart van Brabant en Noordoost Brabant te behartigen en kansen voor het lokale bedrijfsleven te blijven benutten.

3.1.2 De Langstraat en Heusdense kansen

In Langstraatverband wordt ingezet op een gerichte versterking van het ondernemingsklimaat. Daarvoor wordt momenteel gewerkt aan een economisch programma voor de Langstraat. In de sociaal-economische verkenning (oktober 2014) is het strategisch en tactisch-operationele beleid van de Langstraat geschetst in relatie tot de vier Brabantse regio's. Daar is geconcludeerd dat de gemeente Heusden in Langstraatverband goed kan aanhaken op de strategische agenda's van de regio's Noordoost Brabant en Hart van Brabant.

In Figuur 3.1 is de samenhang tussen de visie en beleidsmatige keuzes in de Langstraat en landelijke en regionale speerpunten weergegeven. Dit schema is overgenomen uit de sociaal-economische verkenning. De gemeente Heusden kan meedoen op het gebied van metaal- en maakindustrie, met enkele schoenondernemers ook bij het speerpunt schoen- en lederindustrie, de land- en tuinbouw (Agrifood-keten), logistiek en in toerisme en recreatie. De verwevenheid met de speerpunten van Hart van Brabant is verhoudingsgewijs sterk en de oriëntatie op de Langstraat biedt veel kansen voor Heusdense economische sectoren. Uit de verkenning blijkt verder dat de bouwnijverheid een sector is die vooral sterk in de gemeente Heusden is vertegenwoordigd.

Figuur 3.1: illustratie van de samenhang tussen strategische regionale speerpunten en de visie en beleidskeuzes in de Langstraat

3.1.3 Ondernemingsklimaat en programmatische aanpak

In Langstraatverband kan de gemeente Heusden effectiever inzetten op kansrijke sectoren en nieuwe ontwikkelingen in de productieketen dan wanneer men dit eigenstandig moet doen. Het ondernemingsklimaat kan worden versterkt met een programmatische aanpak aan de hand van vestigingsfactoren. Een programmatische aanpak heeft als voordeel dat ruimte blijft bestaan om, indien nodig, van jaar tot jaar prioriteiten te stellen ter versterking van het ondernemingsklimaat. Om zicht te krijgen op de positie van de gemeente Heusden en de Langstraat kan het nuttig zijn om de toestand van het ondernemingsklimaat en de effectiviteit van het beleid te monitoren.

Actiepunten:

- inzetten op de versterking van het ondernemingsklimaat met een economisch programma in Langstraatverband;
- uitvoeren van een benchmark ondernemingsklimaat in Langstraatverband.

3.2 Business-to-business

Deze paragraaf gaat in op "business-to-business"-ondernemers. Belangrijke sectoren die onder dit kopje vallen zijn onder andere de (metaal)industrie, de bouwnijverheid en de groothandel. De aard van de ondernemers die onder het kopje 'business-to-business' geschaard kunnen worden is echter nog veel breder. Ook de meeste ondernemers in de land- en tuinbouw horen hierbij. In dit hoofdstuk wordt aan deze groep afzonderlijke aandacht besteed in paragraaf 3.5. Omdat een belangrijk deel van de business-to-business ondernemers op bedrijventerreinen is gevestigd, wordt op de ontwikkeling van bedrijventerreinen apart ingegaan.

3.2.1 Uitgangspunten en beleidslijnen

Uitgangspunten van de gemeente Heusden zijn:

- de gemeente streeft naar diversiteit van bedrijvigheid. Dit heeft tot doel om de veerkracht van de economie te versterken en het risico te verminderen van grote schokken in de ontwikkeling van bedrijvigheid en de arbeidsmarkt;
- de gemeente wil startend en innovatief ondernemerschap stimuleren en bestaand ondernemerschap koesteren.

Om het bedrijfsleven te faciliteren hanteert de gemeente de volgende beleidslijnen:

1. De gemeente zorgt voor de noodzakelijke basisinfrastructuur (=hardware): bedrijventerreinen zijn op orde. Hierbij horen onder meer:
  - goede glasvezelverbindingen;
  - het onderhoud van bedrijventerreinen;
  - overdracht groenonderhoud naar het parkmanagement;
  - camerabeveiliging.
2. De gemeente werkt actief aan het versterken van zinvolle bestaande verbindingen en het leggen van nieuwe belangrijke verbindingen (=software):
  - primair is parkmanagement nodig, bijvoorbeeld door lokaal verenigingen voor parkmanagement op bedrijventerreinen;
  - faciliteren van coöperatie tussen ondernemers (en burgers), zoals Glasnet Heusden;
  - succesvolle 'bewezen' ondernemers en starters (meester – gezelschap);
  - bedrijfsleven en onderwijs (kennisontwikkeling en kruisbestuiving tussen beide 'bolwerken')
  - werkzoekenden en werkgevers;
  - Heusdense burgers en arbeidsmigranten;
  - verbindingen leggen in en stimuleren van de lokale economie;

De faciliterende rol van de gemeente wordt vormgegeven door accountmanagers die samenwerking stimuleren en verbindingen leggen tussen verschillende partijen.

3. De gemeente Heusden werkt aan de verbetering van intergemeentelijke en regionale samenwerking op het praktische niveau door:
  - samen met Waalwijk en Loon op Zand invulling te geven aan een Economisch Programma voor de Langstraat dat aanvullend is op het sociaal-economisch plan van de gemeente Heusden;
  - de mogelijkheden voor haar ondernemers te benutten die Agrifood Capital biedt voor de Agrifoodketen en startend ondernemerschap (Ondernemerslift+);
  - in Hart van Brabant de kansen te benutten die onder andere de programma's voor vrijetijdseconomie en maintenance (Gate2) voor het Heusdens bedrijfsleven bieden.

"Smart Industry" gaat over het versterken van de Nederlandse industrie door maximaal gebruik te maken van de nieuwste informatie en technologische ontwikkelingen zodat deze efficiënter, flexibeler, kwalitatief beter en "tailor made" kan produceren. Dit programma verbindt het nationale topsectorenbeleid met de nationale ict-agenda en heeft tot doel elkaar te versterken (www.smartindustry.nl). Samen met het maintenance-cluster en 'Gate2' worden de mogelijkheden benut die het programma van Smart Industry voor het Heusdense bedrijfsleven kan bieden.

3.2.2 Infrastructuur en bedrijventerreinen

Een goede en moderne basisinfrastructuur voor het bedrijfsleven is een belangrijke randvoorwaarde voor een gunstig ondernemingsklimaat. De gemeente is de afgelopen jaren hierin voortvarend aan het werk geweest. De meeste verouderde bedrijventerreinen zijn inmiddels opgeknapt en parkmanagement is daarbij ingevoerd. Toch zijn voor de verdere ontwikkeling van bedrijventerreinen nog diverse zaken nodig.

Voor het onderhoud en de ontwikkeling van de infrastructuur zijn nog verbeteringen nodig. Daarom wordt de komende jaren gewerkt aan:

- de voltooiing van het proces van herstructurering van bedrijventerreinen en de invoering van parkmanagement;
- bedrijventerreinen worden goed onderhouden en waar nodig wordt de infrastructuur tijdig gemoderniseerd;
- de gemeente faciliteert het bedrijfsleven om toegang te krijgen en te houden tot open glasvezelnetwerken;
- het verder verbeteren van de veiligheid van bedrijventerreinen is een speerpunt. Daarbij behoort de certificering van bedrijventerreinen voor het Keurmerk Veilig Ondernemen;
- bestemmingsplannen zijn zo flexibel mogelijk en de gemeente werkt vanuit de attitude om zaken 'mogelijk te maken' in plaats van aan te geven wat niet mogelijk is.

Verder stimuleert de gemeente initiatieven en het zelforganiserend vermogen van het bedrijfsleven op bedrijventerreinen: Budgetten voor het groenonderhoud van bedrijventerreinen worden, indien mogelijk, overgeheveld naar de stichting Parkmanagement Heusden, zodat het bedrijfsleven dit zelf kan regelen.

De uitbreiding van bestaande bedrijvigheid en het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid wordt gefaciliteerd. Acquisitie van passende (metaalbewerkings)bedrijven van buiten de gemeente vindt plaats door middel van pro-actief accountmanagement.

De gemeente Heusden denkt met ondernemers mee om zaken "mogelijk te maken". Dat doet de gemeente onder andere met de inzet van "MogelijkMakers" en het ontwerpen van flexibele bestemmingsplannen.

Samen met de stichting Metal Valley Netherlands en het HBP wordt het netwerk van gevestigde (metaalbewerkings)bedrijven versterkt waardoor deze sector zich nadrukkelijker manifesteert. Aanknopingspunten zijn het vergroten van scholingskansen en het intensiveren van de kennis en know-how van de sector. De gemeente zal hierin een faciliterende rol vervullen.

Conclusies:

Het samenwerkingsverband in de Langstraat biedt belangrijke aanknopingspunten en kansen voor de doorontwikkeling van het Heusdense bedrijfsleven.

Het midden- en kleinbedrijf is goed vertegenwoordigd en relatief dynamisch met een sterke vertegenwoordiging in de metaalindustrie en de bouwnijverheid. Het past bij de aard en omvang van de gemeente Heusden om kleine en middelgrote bedrijven te ondersteunen en mogelijkheden te bieden.

De basisinfrastructuur in de vorm van goede bedrijventerreinen en moderne glasvezelverbindingen zijn belangrijke randvoorwaarden voor het functioneren van Heusdense bedrijfsleven.

Het bedrijfsleven anno 2015 is gebaat bij het versterken en ontwikkelen van zinvolle bestaande en nieuwe (zakelijke) verbindingen en netwerken.

Actiepunten:

- Inzetten op de versterking van het ondernemingsklimaat met een economisch programma in Langstraatverband.
- Uitvoeren van een benchmark ondernemingsklimaat in Langstraatverband.
- Het proces van herstructurering van bedrijventerreinen en de invoering van parkmanagement voltooien (Heesbeen, Bakkersdam, Meeuwaert, Metal Valley).
- Bedrijventerreinen worden goed onderhouden en waar nodig wordt de infrastructuur tijdig gemoderniseerd.
- Onderhouden en uitbouwen van het Keurmerk Veilig Ondernemen.
- De gemeente faciliteert het bedrijfsleven om toegang te krijgen en te houden tot open glasvezelnetwerken.
- Budgetten voor het groenonderhoud van bedrijventerreinen worden, indien mogelijk, overgeheveld naar de stichting Parkmanagement Heusden, zodat het bedrijfsleven dit zelf kan regelen.
- Acquisitie van passende (metaalbewerkings)bedrijven van buiten de gemeente door middel van pro-actief accountmanagement.
- Samen met de stichting Metal Valley Netherlands en het HBP versterken van het netwerk van gevestigde (metaalbewerkings)bedrijven waardoor deze sector zich nadrukkelijker manifesteert.

3.3 Detailhandelsbeleid

3.3.1 Huidige situatie en trends

Anno 2015 zijn de ontwikkelingen in de detailhandel turbulent vanwege het veranderende consumentengedrag. Door internet neemt het kopen via dit kanaal toe en is er sprake van afnemende winkelverkoop. Dit vraagt een antwoord van detailhandelsondernemers en ook een bewust nadenken over de toekomst van de detailhandelsector. Het belang van de gemeente ligt erin dat het voorzieningenniveau voor de inwoners van de verschillende kernen op peil blijft. Ook leegstand wil de gemeente Heusden zo veel mogelijk voorkomen.

Vanuit de provincie Noord-Brabant wordt in nauwe samenwerking met alle gemeenten gewerkt aan de uitwerking van de 'ladder voor duurzame verstedelijking' (zie paragraaf 3.1.1). De richtlijnen die in dit kader worden opgesteld hebben tot doel om een vitale en toekomstbestendige detailhandelsstructuur te behouden. In de praktijk betekent dit dat nieuwe ontwikkelingen in de vorm van toevoeging van nieuwe vierkante meters detailhandel niet 'zomaar' toegestaan zijn. Vanwege de verwachte daling van het totaal aantal m² detailhandel wordt gezocht naar oplossingen om de leefbaarheid in dorpskernen te behouden. Door andere functies, zoals scholen, buurthuizen, zorginstellingen en horeca met detailhandelsconcentraties te combineren, kan voldoende 'traffic' (bezoekers en bestedingen) worden gegenereerd om het voorzieningenniveau te behouden. Maar ook andere innovatieve oplossingen, bijvoorbeeld in combinatie met digitale toepassingen (zoals het aanbieden van draadloos internet om aankoopmogelijkheden te bekijken), kunnen een rol spelen. Verdere concentratie en het compacter maken van centra is hierbij één van de belangrijke voorwaarden voor een gezonde detailhandelsstructuur. Dit betekent dat voor de aanloopstraten gedacht kan worden aan afbouw van de detailhandelfunctie.

De detailhandel in de gemeente Heusden concentreert zich in de drie grote kernen Drunen, Vlijmen en Heusden. De detailhandel heeft in elke kern zijn eigenheid en de kernen hebben met elkaar gemeen dat zij moeten concurreren met de grotere winkelcentra in de omgeving zoals 's-Hertogenbosch en Waalwijk. In de huidige situatie vindt afvloeiing van koopkracht vooral plaats vanuit Vlijmen naar omliggende winkelcentra.

Twee belangrijke specifiekere trends die van invloed zijn op de ontwikkeling van de detailhandel zijn:

- bevolkingsgroei: in de gemeente Heusden is de natuurlijke aanwas beperkt, maar de realisatie van enkele woningbouwlocaties zoals de Dillenburglocatie in Drunen en Geerpark en de Grassen in Vlijmen kan zorgen voor omzetvergroting in de detailhandel;
- pensionering van zelfstandige ondernemers waardoor de winkel ophoudt te bestaan als niet is voorzien in een goede opvolging.

3.3.2 Karakterisering van de detailhandel in Drunen, Vlijmen en Heusden

Het winkelaanbod in **Drunen** is te typeren als hoogwaardig. Voorbeelden hiervan zijn een aantal hoogwaardige kledingzaken, maar ook een delicatessenwinkel, een keurslager, etc.

In Drunen heeft de stichting Promotie Drunen (SPD) samen met de ondernemersvereniging Drunen (OVD) gezorgd voor de oprichting van kernmanagement. Om kernmanagement te kunnen bekostigen, is de gemeente gevraagd om een reclamebelasting in te voeren en deze daarvoor in te zetten. De reclamebelasting is alleen ingevoerd voor winkels in het directe centrum van Drunen. Vanaf 2014 is kernmanagement operationeel onder verantwoordelijkheid van Stichting Kernmanagement Drunen.

De detailhandel in **Vlijmen** en omgeving is nogal gespreid en divers van aard. In Vlijmen is, afgezien van het centrumgebied, namelijk ook nog het wijkwinkelcentrum De Vliedberg. Deze versnippering in combinatie met een sterk verouderd centrum zorgt ervoor dat er een aanzienlijke afvloeiing van koopkracht plaatsvindt. De nieuwe centrumontwikkeling voor Vlijmen biedt kansen voor vernieuwing en concentratie van winkels.

De bewinkeling in **Heusden-Vesting** is intensief, van hoge kwaliteit, met een exclusieve uitstraling en heeft een accent op toerisme en recreatie. Het vestingstadje heeft maar 1.600 inwoners en toch huisvest het stadje maar liefst 30 à 40 detailhandelsondernemers. Bovendien zijn er veel galerieën in de vesting die het aanbod in de vesting speciaal maken. Nagenoeg alle winkeliers in Heusden zijn lid van de Heusdense ondernemersvereniging. De winkeliers zijn allen zelfstandig ondernemer, er zijn momenteel geen filiaalhouders. Een belangrijke groep klanten vormen de bezoekers die vanuit Wijk en Aalburg, Genderen, Engelen, de Haverleij ('s-Hertogenbosch) en ook Drunen zo nu en dan hier komen winkelen. Om deze bezoekers te blijven trekken is een goede bereikbaarheid van het vestingstadje met de auto en over het water van groot belang. Verdere klandizie bestaat uit dagjestoeristen uit andere landsdelen en bezoekers van de jachthaven. Een belangrijk knelpunt voor het op peil houden van de bewinkeling is de moeite die het kost om opvolgers te vinden.

3.3.3 Speerpunten per kern

In het algemeen geldt voor de kernen dat de herkenbaarheid van het winkelcentrum en de belevingswaarde van het winkelen vergroot moet worden. Het gaat om een persoonlijke benadering van de klanten, het toespitsen van de openingstijden op de wens van de klant en het aantrekkelijk maken en houden van winkelgebieden als geheel.

De inrichting van het winkelgebied, de verlichting van het winkelgebied, evenementen, workshops en persoonlijke aandacht voor de klanten zijn daarbij cruciaal. Daarbij is de combinatie van toegankelijkheid en zichtbaarheid op internet en de fysieke winkel belangrijk. In gesprekken met ondernemers zijn aandachtspunten voor de toekomst genoemd. In vogelvlucht zijn dat:

voor Drunen:

- de hoge kwaliteit van winkels en producten alsmede de klantvriendelijkheid is voor Drunen onderscheidend. De winkeliers maken met elkaar de kwaliteit;
- het verblijfstoerisme in de nabijheid van de Loonse en Drunense Duinen, maar ook de verbinding naar de Vesting stimuleren. Dit is goed voor de detailhandel;
- stimuleren van evenementen in het centrum van Drunen, met toepassingen op internet meer gezamenlijke reclame maken voor het centrum;

- het behouden en faciliteren van verbeteringen op weekmarkt blijft belangrijk omdat dit bijdraagt aan het complete winkelaanbod en het bezoek van het centrum van Drunen;
- detailhandel wordt in het centrum geconcentreerd. Detailhandel uit aanloopstraten wordt gestimuleerd om zich in het centrum te vestigen. Er wordt actief meegewerkt aan de wijziging van bestaande detailhandelsbestemmingen in aanloopstraten voor zover dit hieraan bijdraagt;
- parkeerbeleid optimaliseren, zoals bijvoorbeeld een heroverweging over het gebruik van de Blauwe Zone en een efficiënter gebruik van parkeerhavens voor laden en lossen;
- aanmoedigen van wijziging van bestaande detailhandelsbestemmingen in aanloopstraten naar andere bestemmingen.

Voor Vlijmen:

- nieuw centrum: concentratie van winkels en een kwaliteitsslag;
- bij de ontwikkeling van het nieuwe centrum dient de belevingswaarde en onderscheidendheid een belangrijke plaats te krijgen;
- aanmoedigen van wijziging van bestaande detailhandelsbestemmingen in aanloopstraten naar andere bestemmingen;
- de verbetering van de winkelsfeer en de belevingswaarde (o.a. door voldoende horecavoorzieningen);
- een blijvende bijdrage van lokale ondernemers, want die brengen kwaliteit en klantenbinding.

Voor Heusden:

- vanwege het toeristische karakter is de belevingswaarde en de herkenbaarheid van winkelen in de vesting al relatief groot. Dit kan verder worden uitgebouwd.
- de bereikbaarheid met de auto, het openbaar vervoer en over water blijven combineren met de rust in het vestingstadje;
- het verstevigen van de klantenkring door meer mogelijkheden voor toerisme te creëren;
- ondernemersinitiatieven van diverse aard, zoals galeriehouders, in de vesting zoveel mogelijk ondersteunen.

3.3.4 Beleidslijnen

Uitgangspunten voor het detailhandelsbeleid zijn als volgt geformuleerd.

- De detailhandel dient vitaal te blijven door realisatie en behoud van een bij de kern passend voorzieningen- en kwaliteitsniveau. Dit betekent dat er ook ruimte bestaat voor maatwerk in de kleinere kernen voor bijvoorbeeld beperkte of productiegebonden detailhandel (aardbeien bij de aardbeikwekerij) die de leefbaarheid van de kern vergroten.
- Behoud van de kracht van de Heusdense detailhandel die zich kenmerkt en onderscheidt door zelfstandige ondernemers met eigen kleur en kwaliteit (versus grote winkelcentra met relatief veel filiaalbedrijven).
- Behoud van de onderscheidende kwaliteit van de drie grote kernen. De centra zijn als volgt te profileren: Drunen kan zich onderscheiden door relatief hoge kwaliteit en de

diversiteit van het aanbod, Vlijmen door een relatief breed assortiment en laagdrempeligheid, Heusden richt zich op hoge kwaliteit met een exclusief karakter.

Het detailhandelsbeleid kent de volgende vier beleidslijnen.

- Behoud van het eigen karakter en het versterken van de onderscheidendheid.

Een belangrijke kracht van de winkelcentra in de kernen Drunen, Vlijmen en Heusden is dat de winkeliers een lokale binding hebben. De winkelier is zelfstandig ondernemer met een eigen karakter van de winkel en kent zijn klanten goed. Ook voor bezoekers en toeristen is het aantrekkelijk om in deze speciale zaken te kunnen winkelen. Het aantal filiaalbedrijven blijft (nog) beperkt.

Actiepunt:

ontwikkeling van op toeristen gerichte promotiecampagne via internet waarin de onderscheidendheid van het winkelaanbod wordt benadrukt.

- Bereikbaarheid.

Een belangrijk aandachtspunt bij elk van deze centra is de bereikbaarheid. Klanten willen de winkel goed kunnen bereiken. Dit betekent dat parkeerplaatsen liefst dichtbij de winkels op maaiveld in voldoende mate aanwezig moeten zijn, anders dreigt de klant elders te gaan winkelen. De bereikbaarheid is momenteel goed en men wil die bereikbaarheid ook goed houden. In het coalitieprogramma is opgenomen dat er geen uitbreiding van betaald parkeren zal komen.

Actiepunt:

aandacht behouden voor een goed parkeerbeleid en de handhaving daarvan.

- Concentratie en comfort.

In de concurrentiestrijd om de klant is het belangrijk dat een winkelcentrum als geheel aantrekkelijk is. De klant wil er met gemak en in een prettige sfeer al zijn/haar boodschappen doen. Daarvoor zijn drie zaken belangrijk:

- winkels dienen voldoende geconcentreerd te zijn;
- er moet genoeg te beleven en te genieten zijn (o.a. voldoende horeca-faciliteiten en goede sfeer en uitstraling);
- het winkelaanbod moet voldoende groot zijn en bij elkaar passen.

De consequentie van deze beleidslijn is ook dat detailhandel van bedrijventerreinen wordt geweerd.

- Samenwerking

De verschillende winkelcentra kunnen aan kracht winnen door gezamenlijke reclame en promotie. Daarnaast moeten de verschillende centra inzetten op een zekere mate van onderscheidend ten opzichte van elkaar.

Actiepunt:

onderzoeken van de mogelijkheid en het draagvlak om de bekendheid en vindbaarheid via internet te vergroten en gezamenlijke promotie te ontwikkelen. Dit kan toerisme en recreatie en recreatief shoppen met elkaar verbinden.

Conclusies:

De kracht van de Heusdense detailhandel ligt bij de zelfstandige ondernemers met eigen kleur en kwaliteit. Hiermee onderscheiden zij zich van andere winkelcentra. De winkelcentra van Drunen, Vlijmen en Heusden hebben elk hun eigen onderscheidende kwaliteit die zij verder kunnen uitbouwen. De centra kunnen zich als volgt profileren: Drunen kan zich onderscheiden met hoge kwaliteit en evenementen. Vlijmen onderscheidt zich door een relatief breed assortiment en laagdrempeligheid. Heusden richt zich op exclusiviteit en belevingswaarde; Bereikbaarheid, parkeerbeleid en de naleving ervan zijn belangrijk voor ondernemers.

Doordat de opvolging van zelfstandig ondernemers soms moeizaam verloopt dreigen de winkelcentra hun eigenheid te verliezen en daarmee aan kwaliteit in te boeten.

Actiepunten:

- Ontwikkeling van op toeristen gerichte promotiecampagne waarin de diversiteit van het winkelaanbod wordt benadrukt (initiatief: detailhandelsbranche).
- Aandacht behouden voor een goed parkeerbeleid en de handhaving daarvan.
- Onderzoeken van de mogelijkheid voor promotie en het vergroten van de zichtbaarheid van de detailhandel op Langstraatniveau. Toerisme en detailhandel combineren.

3.4 Vrijtijdseconomie (toerisme & recreatie en horeca)

Waar voorheen gesproken werd over de sector Toerisme en Recreatie gaat het tegenwoordig over de Vrijtijdseconomie. De sector is een belangrijke economische pijler van Nederland. Vrijtijdseconomie gaat over alle activiteiten die men in zijn/haar vrije tijd onderneemt. Het heeft dus sterke raakvlakken met sport, cultuur, natuur, leefbaarheid, etc.

Kenmerkend voor deze sector is dat toeristen en recreanten zeer mobiel zijn en zich niet aan provinciegrenzen houden en zeker niet aan gemeentegrenzen. Dit beleidsveld moet tenminste op regionaal niveau worden benaderd. Het is bovendien een dynamische sector waarin veel verandert en moderne ontwikkelingen, zoals het internet, een belangrijke invloed op hebben. Deze sector is op veel plaatsen in Nederland, steden en regio's, speerpunt van beleid. Dit betekent dat er ook veel concurrentie is.

3.4.1 Vrijtijdseconomie: toerisme en recreatie in 2015

Het toeristisch-recreatief aanbod van de gemeente Heusden heeft vooral bekendheid en uitstraling vanwege Heusden-Vesting en het Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen. Met name de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten maken een bezoek aan de gemeente Heusden de moeite waard. De gemeente trekt jaarlijks honderdduizenden dagjestoeristen. Toerisme en recreatie is een bron van inkomsten en werkgelegenheid.

3.4.2 Ambitie en visie

Bij de provincie Noord-Brabant staat vrijtijdseconomie hoog op de agenda. Zij wil zich profileren als de meest innovatieve en gastvrije provincie. Er wordt op veel manieren samengewerkt binnen de vrijtijdseconomie. Vaak gebeurt dat op projectbasis, bijvoorbeeld met de gemeenten rondom de Maas, in Agrifood Capital en met de stad 's-Hertogenbosch en de Langstraat. De sterkste ambitie is vastgesteld in de Regio Hart voor Brabant, waar Heusden onderdeel van uitmaakt.

Ambitie regio Hart van Brabant:

Hart van Brabant stelt zich als ambitie om vóór 2025 dé leisure regio van Noordwest Europa te worden voor de family / short break vakantie. Dit betekent: het scheppen van een bijzonder cluster dat past bij de 21e eeuw met een hoge kwaliteit en veel toegevoegde waarde voor de 'vakantie tussendoor. Effectief wil zij tot 2025 realiseren:

- groei van 10 miljoen naar 20 miljoen dagrecreatieve bezoekers per jaar;
- verbreding / verlenging van het seizoen van de huidige 250 naar 350 dagen;
- top van het huidige dagbezoek stijgt van 40.000 naar 60.000 bezoekers;
- 60% van de dagbezoekers zijn tevens short break verblijfsgasten;
- verdubbeling aantal winterharde bedden van 7500 naar 15000;
- toename van de leisureomzet van € 900 miljoen per jaar nu tot 1,5 miljard;
- verdubbeling werkgelegenheid tot 25.000 FTE (35.000 banen);
- nieuwe investeringen in de regio van ca € 850 miljoen tot 1 miljard.

Ambitie Heusden

De komende jaren wil Heusden haar toeristische klimaat op peil houden en waar mogelijk versterken. Een goed toeristisch klimaat levert een bijdrage aan de lokale economie. Daarnaast zijn toeristische voorzieningen in veel gevallen ook bedoeld voor de eigen inwoner van Heusden en leveren zo een bijdrage aan de leefbaarheid. Heusden staat in het ontwikkelen van de sector niet op zichzelf, maar is onderdeel van een groter geheel. Met onderstaande beleidslijnen wil Heusden een bijdrage leveren aan de regionale ambities, van met name het Hart van Brabant.

Ontwikkelingen en kansen

In de gemeente Heusden ontbreekt een grote commerciële trekker. De Poort van Heusden is als kansrijke locatie daarvoor nog steeds beschikbaar. Het veranderend zoek- en boekgedrag van consumenten door nieuwe technologie (sociale media, mobiele techniek, internet, custom generated content) is zowel een kans als een bedreiging. De vergrijzing is een trend waarmee rekening gehouden moet worden. Het biedt bovendien goede kansen, want gepensioneerden hebben veel vrije tijd en relatief veel geld te besteden en de jongere senioren zijn actief. De gemeente Heusden heeft een zelfstandig toeristisch bureau (Heusdens Buro voor Toerisme) voor marketing en promotie. Om Heusden in positie te houden in de veranderende markt en met de sterke ambitie is doorontwikkeling van de uitvoeringsorganisatie noodzakelijk.

3.4.3 Beleidslijnen

1. Onderhouden van de voorzieningen voor de vrijetijdseconomie en het stimuleren van de uitbreiding daarvan:

- goed onderhouden fiets- en wandelroutenetwerk, bewegwijzering, aantrekkelijk landschap, paden, goede bereikbaarheid voorzieningen, zwembad en mogelijkheden voor watertoerisme. Waar mogelijk bestaande voorzieningen verduurzamen en innoveren.
- ruimte bieden voor een grotere commerciële toeristische trekker, de Poort van Heusden is hiervoor de meest logische kans. Maar ook ontwikkelingen op andere locaties stimuleren en vestiging faciliteren;
- stimuleren van onderscheidende verblijfsrecreatieve voorzieningen. Zowel kleinschalig en primitief als hoogwaardig aanbod. Dit door bijvoorbeeld planologische mogelijkheden te vergroten;
- Speciale aandacht voor ontwikkelingen bij de twee grote trekpleisters. Gericht op bezoekers buiten de pieken, welke nu met name op zondag liggen. Ontwikkelingen in Heusden-Vesting moeten een kwaliteitsverbetering opleveren en passen binnen het cultuurhistorisch decor. Bij de Loonse en Drunense Duinen ligt de opgave om de natuurpoort verder te versterken en om ontwikkelingen in de schil van het park te stimuleren.

2. Samenwerking, promotie en marketing:

- stimuleren van samenwerking binnen de sector, zowel lokaal als regionaal. Ondersteunen van een sterk netwerk van ondernemers;
- sterke promotie van het aanbod in Heusden gekoppeld aan het aanbod in de regio, zowel in de eigen gemeente als daarbuiten;

- maatwerk informatiepunten, fysiek of digitaal (zuil), op locaties waar veel bezoekers komen. Onder andere bij het bezoekerscentrum en bij natuurpoorten;
- stimuleren vernieuwende productontwikkeling, inspelen op kansen, aanjagen van evenementen.
- doorontwikkelen van een sterke uitvoeringsorganisatie (HBT) in regionaal verband, welke proactief projecten oppakt en in samenhang met partners Heusden profileert als bijzondere bezoekslocatie in Brabant;
- aanhaken op de activiteiten van Visit Brabant, o.a. voor het onderdeel aantrekken internationale markten en promotie van Brabant als geheel.

3. Stimuleren van kruisbestuiving tussen sectoren (cross-overs en ketenbenadering)

De sector heeft duidelijke samenhang met andere sectoren, samenwerking met onder andere de volgende sectoren wordt actief gestimuleerd:

- detailhandel: aantrekkelijke centra, voldoende horeca voorzieningen en gezamenlijke promotie;
- land en tuinbouw: agritoerisme, streekproducten;
- cultuurhistorie, natuur en landschap: aantrekkelijk decor, toegankelijkheid versus behoud.

Conclusies:

De vrijetijdseconomie is een dynamische sector met belangrijke kansen voor werkgelegenheid en economische groei.

Hart van Brabant, met Heusden als onderdeel daarvan, heeft een hoge ambitie voor de ontwikkeling van de vrijetijdseconomie (Leisure Boulevard).

De gemeente Heusden kan met haar bestaande toeristisch-recreatieve voorzieningen en de ruimte op de Poort van Heusden een goede bijdrage leveren aan de ambities van de regio.

Actiepunten:

- Onderhouden en doorontwikkelen van fiets- en wandelroutenetwerk, bewegwijzering, aantrekkelijk landschap, paden, goede bereikbaarheid voorzieningen, zwemwater en mogelijkheden voor watertoerisme.
- Ruimte bieden voor een grotere commerciële toeristische trekker.
- Stimuleren van onderscheidende verblijfsrecreatieve voorzieningen.
- Bij de Loonse en Drunense Duinen de natuurpoort verder versterken en ontwikkelingen in de schil van het park stimuleren.
- Stimuleren van samenwerking binnen de sector, zowel lokaal als regionaal. Ondersteunen van een sterk netwerk van ondernemers.
- Promotie van het aanbod in Heusden verbeteren, gekoppeld aan het aanbod in de regio, zowel in de eigen gemeente als daarbuiten.
- Maatwerk informatiepunten, fysiek of digitaal (zuil), op locaties waar veel bezoekers komen. O.a. het bezoekerscentrum en bij natuurpoorten.
- Doorontwikkelen van een sterke uitvoeringsorganisatie (HBT) in regionaal verband, welke proactief projecten oppakt en in samenhang met partners Heusden profileert als bijzondere bezoekslocatie in Brabant.

3.5 Land- en tuinbouw

De land- en tuinbouw en de daaraan gerelateerde bedrijvigheid van verwerking van producten tot voedsel bij de groothandel en in de supermarkt is voor Heusden van groot belang. Circa 360 Heusdense bedrijven zijn op één of andere manier actief in deze agrifoodketen. Dat geldt voor veel andere delen van Brabant ook, de regio Noordoost-Brabant profileert zich om die reden sinds enige tijd als Agrifood Capital.

De land- en tuinbouwsector heeft een belangrijke spin-off naar toeleveringsbedrijven en de productverwerkende industrie en levert hiermee een belangrijke bijdrage aan de werkgelegenheid in de gemeente. Naast het feit dat de sector werkgelegenheid biedt, heeft de sector ook soms moeite om personeel aan te trekken. Hierbij speelt soms het negatieve imago van het werk in deze sector een rol. In dit verband zou de sector zich kunnen inspanssen voor de verbetering van dit imago. De land- en tuinbouw sector is door middel van de Zuidelijke land- en tuinbouw organisatie (ZLTO) goed georganiseerd. Deze organisatie is belangrijk voor haar leden, onder andere omdat de organisatie ondersteuning biedt bij de soms moeilijke veranderingen in de sector.

3.5.1 Beleidslijnen

In de land- en tuinbouw is enerzijds sprake van verdere schaalvergroting en specialisatie. Anderzijds bestaat er een trend naar schaalverkleining en verbreding van de landbouw. Een heel belangrijke trend is het feit dat consumenten weer verbinding zoeken met oorspronkelijke producten, streekproducten worden belangrijk. Verder worden kwaliteit en beleving steeds belangrijker voor consumenten. Zo kan de productverwerking en huisverkoop een grote vlucht gaan nemen.

Op basis van deze ontwikkelingen zijn de volgende beleidslijnen te formuleren:

1. de gemeente Heusden faciliteert ontwikkelingen in de agrifoodketen door aan te haken bij Agrifood Capital.

Actiepunten:

samen met de ZLTO en het HBP het ondernemersklimaat verbeteren door ondernemers bij elkaar te brengen door middel van onder andere netwerkbijeenkomsten.

Initiatieven vanuit de agrarische sector voor verbrede landbouw ondersteunen. Kruisbestuiving met bijvoorbeeld toerisme en recreatie en de zorgsector stimuleren.

2. innovatieve ontwikkelingen worden ondersteund en gefaciliteerd.

Actiepunt:

innovatie en concentratie in de glastuinbouw bevorderen. Beleidsinspanning concentreren op de kansrijke bedrijven en bedrijfsbeëindigingen.

3. startend en/of innovatief ondernemerschap stimuleren en ondersteunen.

Actiepunten:

- de gemeente Heusden spant zich in om ontwikkelingen op innovatieve bedrijven mogelijk te maken.

- Startende en/of innovatieve ondernemers worden pro-actief in contact gebracht met Agrifood Capital en Ondernemerslift+.

Conclusies:

De agrifood-keten is van belang voor de Heusdense economie en werkgelegenheid. De gemeente Heusden is sterk in deze keten, zoals ook veel andere delen van Brabant. Agrifood Capital (Noordoost Brabant) biedt prima faciliteiten voor het bedrijfsleven van de gemeente Heusden.

Actiepunten:

- Samen met de ZLTO en het HBP het ondernemersklimaat verbeteren door ondernemers bij elkaar te brengen door middel van onder andere netwerkbijeenkomsten.
- Initiatieven vanuit de agrarische sector voor verbrede landbouw ondersteunen. Kruisbestuiving met bijvoorbeeld toerisme en recreatie en de zorgsector stimuleren.
- Innovatie en concentratie in de glastuinbouw bevorderen. Beleidsinspanning concentreren op de kansrijke bedrijven en bedrijfsbeëindigingen.
- De gemeente Heusden spant zich in om ontwikkelingen op innovatieve bedrijven mogelijk te maken.
- De gemeente Heusden brengt startende en/of innovatieve ondernemers pro-actief in contact met Agrifood Capital en Ondernemerslift+.

4 Arbeidsmarktbeleid

Het arbeidsmarktbeleid is iets dat, vanwege de mobiliteit op de arbeidsmarkt en vanwege de uitvoeringsorganisatie Baanbrekers, bij uitstek geschikt is om op Langstraatniveau vorm te geven. Paragraaf 4.1 gaat in op de politieke uitgangspunten van de gemeente. Paragraaf 4.2 bespreekt de kansen en bedreigingen voor de ontwikkeling van de arbeidsmarkt (op Langstraatniveau) en wordt de rol van Baanbrekers kort besproken. In paragraaf 4.3 wordt ingegaan op de rolverdeling tussen ondernemers, het onderwijs en de overheid.

4.1 "Iedereen doet mee" in de gemeente Heusden

Vanuit de verantwoordelijkheid die de gemeente heeft voor de uitvoering van de Participatiewet en de kosten en het risico dat de gemeente daarin draagt, is het belang voor de gemeente van een goed werkende arbeidsmarkt, ook voor mensen met een afstand daartoe, groot. Het verbeteren van het functioneren van de arbeidsmarkt is het meest effectief als dat op (sub-)regionale schaal wordt aangepakt. Bij die aanpak van de arbeidsmarkt dient de uitvoeringsorganisatie (Baanbrekers) richtlijnen te krijgen waarlangs zij kan werken. De Heusdense politiek reikt daarvoor de volgende richtlijnen aan.

4.1.1 Doelstelling en uitgangspunten

De gemeente Heusden streeft naar volledige participatie van haar inwoners aan het maatschappelijk leven. Dit betekent voor de gemeente Heusden dat het specifieke inspanningen levert voor:

- stimuleren van scholing en scholingsinitiatieven in het bijzonder voor technische beroepen;
- controle op leerplicht en de kwalificatieplicht;
- werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en het activeren van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- een positieve inbedding van arbeidsmigranten.

De gemeente Heusden hanteert daarbij het volgende uitgangspunt.

De gemeente Heusden streeft naar volledige participatie van haar inwoners aan het maatschappelijk leven. Iedere inwoner krijgt daarbij de kans en wordt geprikkeld om zichzelf te voorzien in zijn levensonderhoud.

4.2 Gemeente en de (sub-)regionale arbeidsmarkt

Een evenwichtige arbeidsmarkt vraagt om een vrij precieze 'match' tussen vraag en aanbod. De scholing en capaciteiten van arbeidskrachten moeten passen bij de vraag naar arbeid en andersom. Als er meer vraag dan aanbod van arbeid is, is er sprake van werkloosheid. Als er meer aanbod is dan vraag naar arbeid is, ontstaan vacatures.

Beide kunnen tegelijkertijd bestaan, er is dan sprake van een mismatch, veelal met betrekking tot het opleidingsniveau tussen de arbeidsvraag en het aanbod van arbeid.

4.2.1 Ontwikkelingen in de Langstraat

Anno 2015 lijkt de arbeidsmarkt in de Langstraat zich gunstig te ontwikkelen nu de economie weer aantrekt. Dit heeft verschillende gevolgen:

- het biedt kansen voor bemiddeling van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- de vraag naar technisch geschoolde arbeidskrachten neemt weer toe en daarvoor dreigen tekorten;
- in de logistieke sector en in de groothandel dreigen tekorten;
- op langere termijn kunnen tekorten ontstaan in de zorg;
- de toenemende vraag naar personeel zal het nodig maken dat de participatiegraad van de lokale bevolking toeneemt en zal arbeidsmigranten naar deze regio trekken.

Voor de gemeente zijn deze ontwikkelingen relevant en in het bijzonder zullen de verwachte tekorten aan technisch personeel weerslag hebben op Heusdense bedrijven. Om op deze ontwikkelingen in te spelen wordt in de regio Hart van Brabant en in Langstraatverband gewerkt aan oplossingen voor de arbeidsmarkt. In Hart van Brabant wordt hiervoor een breed scala aan instrumenten ingezet zoals bijvoorbeeld een "ondernemersakkoord", stimuleringsfonds voor ondernemers etc.

Specifiek wordt ook gewerkt aan een betere aansluiting tussen vraag en aanbod van werknemers in de metaalindustrie. Dit is een belangrijke bijdrage voor de bedrijven in die sector in Heusden. Bovendien is sinds korte tijd een "platform techniek" actief. Doel van het platform is om gezamenlijk, ondernemers, onderwijs en overheid, de regionale ontwikkelingen te volgen, de regionale behoefte aan personeel in beeld te brengen (arbeidsmarktverkenning), de vraag van het bedrijfsleven te vertalen naar het onderwijs en techniek te promoten in de regio.

4.2.2 Voorkomen en bestrijden van werkloosheid, Baanbrekers

Vanuit de verantwoordelijkheid die de gemeente heeft voor de uitvoering van de Participatiewet is het belang van een goed werkende arbeidsmarkt groot. De kosten en het risico dat de gemeente daarin draagt, is met deze wet groter geworden. De lokale overheid heeft dus een nadrukkelijk belang bij een goed functionerende arbeidsmarkt. Een arbeidsmarkt met een lage werkloosheid en een hoge mate van participatie, ook van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, leidt tot minder uitgaven aan uitkeringen en brengt welvaart voor haar inwoners.

In de Langstraat werken Heusden, Loon op Zand en Waalwijk samen in en met de uitvoeringsorganisatie Baanbrekers. Baanbrekers is de organisatie in de Langstraat die invulling geeft aan het gemeentelijke sociale vangnet voor mensen die op enig moment op de gewone arbeidsmarkt (nog) geen werk hebben gevonden. Baanbrekers werkt aan het vergroten van de kans op werk voor werkzoekenden. Dat gebeurt vooral door begeleiding en werkervaringsprojecten. Hierbij is het vaak maatwerk wat de klok slaat. Doel van alle inspanningen is werkzoekenden zo snel mogelijk - soms via gesubsidieerde arbeid - aan een passende baan te helpen.

Baanbrekers voert de Participatiewet uit en daarmee de wettelijke taken van de verstrekking van uitkeringen en het begeleiden van mensen naar een zo regulier mogelijke arbeidsplek. Als dat nog niet mogelijk is, is het belangrijk burgers desondanks te laten participeren in de maatschappij.

Talent2work is bij uitstek een methode waarin op vraaggerichte wijze wordt gezocht naar nieuwe verbindingen en mogelijkheden voor mensen die op dit moment geen werk hebben. De essentie daarvan is dat elke (werkzoekende) persoon één of meer speciale talenten heeft om in te zetten en dat de werkgever bepalend is voor de vraag welk talent hij kan gebruiken. De gemeente Heusden vraagt aan ondernemers, vaak persoonlijk, om mee te doen aan bedrijfsbezoeken voor de doelgroep of andere vormen van contact.

Op landelijk niveau is met de sociale partners afgesproken dat het bedrijfsleven en de overheid de komende jaren voor 125.000 mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (arbeidsgehandicapten) werkgelegenheid zullen gaan bieden. Het gaat hier om zogenaamde banenafspraken. Hierover zijn in Hart van Brabant afspraken gemaakt. Voor de uitvoering in de Langstraat vervult Baanbrekers hierbij een belangrijke rol. Dit zal echter, zeker in de periode waarin de economie nog niet helemaal is hersteld van de recessie, geen gemakkelijk opgave zijn.

4.2.3 Social-return

De gemeente Heusden continueert de toepassing van randvoorwaarden van social-return in haar aanbestedingsbeleid. Ook de gemeenten Waalwijk en Loon op Zand hebben afspraken met Baanbrekers over de invulling van social-return, waardoor dit instrument nu ook Langstraatbreed wordt ingezet.

Maatjesproject

In Heusden is sinds enige tijd het Maatjesproject gestart. In dit project begeleiden de collegeleden, een aantal raadsleden en ondernemers uit het bedrijfsleven mensen uit de doelgroep van Baanbrekers. Tot nog toe zijn 14 mensen begeleid en in 9 gevallen heeft dit geleid tot uitstroom naar een (deeltijd)baan.

4.3 Ondernemers, onderwijs en de overheid (de 3 O's)

In de sociaal-economische verkenning van de Langstraat is de samenhang en het nut van de verbinding tussen de 3 O's beschreven. Als voorbereiding op een economisch programma voor de Langstraat heeft op Langstraatniveau een eerste overleg plaatsgevonden met een vertegenwoordiging uit het bedrijfsleven, met een vertegenwoordiging uit het onderwijsveld en met Baanbrekers waarbij de 3 gemeenten als partij faciliterend aanwezig waren. Bij het overleg lag het accent op de vraag wat de mogelijkheden zijn om het ondernemingsklimaat in de Langstraat te verbeteren.

4.3.1 Het bedrijfsleven, de ondernemers

Het overleg met het bedrijfsleven en de uitkomsten daarvan vormen een eerste basis om tot vervolgbijeenkomsten te komen. Door middel van twee bijeenkomsten met ondernemers is gezocht naar de belangrijkste factoren voor een succesvolle ontwikkeling van het Langstraatse bedrijfsleven. De resultaten daarvan zijn ten dele ook van toepassing op de gemeente Heusden en het beleid om het ondernemingsklimaat te bevorderen.

Van de vijf belangrijkste ontwikkelpunten die op Langstraatniveau werden genoemd hangen er vier samen met de vestigingsfactoren (zie paragraaf 1.3), namelijk:

- het verbeteren van de dienstverlening van de overheid, inclusief de samenwerking tussen de drie O's;
- imagoverbetering;
- stimuleren van gerichte opleidingen en een betere match tussen bedrijfsleven en onderwijs (beschikbaarheid van geschikt personeel);
- het verbeteren van voorzieningen, onder andere centrumfuncties;

Eén ontwikkelpunt hangt samen met de doelstelling van het economisch programma, namelijk:

- het stimuleren van startend ondernemerschap, innovaties en het ontwikkelen van kennisintensief ondernemerschap.

Met betrekking tot de beschikbaarheid van personeel laat de gemeente Heusden zich inspireren door het personeelsdienstencentrum zoals dat in Boxtel is opgericht. Daar is door ondernemers in samenwerking met de gemeente een soort arbeidspool gecreëerd. Het mes snijdt daarbij aan twee kanten: ondernemers vergroten de beschikbaarheid van personeel (vooral in piekdagen) en de gemeente (of Baanbrekers) helpt mensen aan het werk.

Actiepunt:

onderzoeken in samenwerking met Parkmanagement en Baanbrekers of en in welke vorm er gekomen kan worden tot een arbeidspool voor bedrijventerreinen in de gemeente Heusden.

4.3.2 Het onderwijs

Vanuit het onderwijs is aangegeven dat men nieuwe verbindingen wil leggen met het bedrijfsleven. Dit is onder andere nodig om opleidings- en stageplaatsen aan leerlingen te kunnen bieden en om aan docenten stages te kunnen bieden voor het actualiseren van hun praktijkkennis. Er is voorgesteld om laagdrempelig met elkaar tot concrete afspraken te komen.

4.3.3 De overheid en Baanbrekers

De overheid, en dus ook de gemeente, heeft primair de taak om de juiste randvoorwaarden te scheppen waardoor (werkende) burgers, het bedrijfsleven en het onderwijs hun rol goed kunnen vervullen. Daarnaast fungeert de gemeentelijke overheid als vangnet voor mensen die (tijdelijk) geen werk vinden.

Op landelijk niveau is met de sociale partners afgesproken dat het bedrijfsleven en de overheid de komende jaren voor 125.000 mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (arbeidsgehandicapten) werkgelegenheid zullen gaan bieden. Baanbrekers kan bij de uitvoering van deze opgave voor de Langstraat een rol van betekenis vervullen.

Actiepunten (Langstraat):

met het economisch programma voor de Langstraat (EPL) worden de volgende zaken opgepakt:

- onderzoeken op welke wijze samenwerking in de Langstraat, samenwerking tussen de 3 O's en een verbeterde dienstverlening van de overheid, vormgegeven kunnen worden en dit tot uitvoering brengen;
- samen met ondernemers de mogelijkheden voor imagoverbetering en promotie onderzoeken en aanpakken;

- in Langstraatverband werken aan de beschikbaarheid van personeel en een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt;
- met het bedrijfsleven een Platform Techniek ontwikkelen en inhoud geven;
- stimuleren van startend en innovatief ondernemerschap.

De lokale overheid initieert, in principe in Langstraatverband (Heusden, Loon op Zand en Waalwijk) een lokaal sociaal akkoord tussen de 3 O's. De gemeente zet in op het verbeteren van het ondernemingsklimaat, het onderwijs levert een bijdrage aan de opleiding van inwoners en ondernemers zetten zich in voor 'maatschappelijk verantwoord ondernemen'

Actiepunt (Heusden):

de gemeente Heusden zet zich in om als gemeentelijke organisatie mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een plaats te geven. Daarmee heeft de gemeente een voorbeeldfunctie.

Conclusies:

Individueel maatwerk is vaak nodig om de 'mismatch' op de arbeidsmarkt te overbruggen.

Baanbrekers is namens de gemeente Heusden primair verantwoordelijk voor het vergroten van kansen op werk voor werkzoekenden.

De gemeente Heusden streeft naar volledige participatie van haar inwoners aan het maatschappelijk leven. Daarbij krijgt iedere inwoner de kans en wordt hij/zij gestimuleerd om zichzelf te voorzien in zijn levensonderhoud.

Het aanbestedingsbeleid en de toepassing van social-return in de gemeente Heusden gaat goed en wordt voortgezet.

Meer samenwerking tussen overheid (gemeente), scholen en bedrijfsleven bieden kansen voor een beter afgestemde arbeidsmarkt.

Acties:

- In samenwerking met Parkmanagement en Baanbrekers onderzoeken of en in welke vorm er gekomen kan worden tot een arbeidspool voor bedrijventerreinen in de gemeente Heusden.
- De gemeente Heusden zoekt in Langstraatverband naar oplossingen voor de arbeidsmarkt.
- Onderzoeken op welke wijze samenwerking in de Langstraat, samenwerking tussen de 3 O's en de dienstverlening van de overheid verbeterd kan worden.
- Samen met ondernemers de mogelijkheden voor imagoverbetering en promotie onderzoeken en aanpakken.
- In Langstraatverband werken aan de beschikbaarheid van personeel en een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.
- Stimuleren van startend en innovatief ondernemerschap.
- De gemeente Heusden zet zich in om als gemeentelijke organisatie mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een plaats te geven. Daarmee kan de gemeente een voorbeeldfunctie hebben.
- De gemeente faciliteert overleg en samenwerking tussen ondernemers, het onderwijs en de overheid (Baanbrekers).
- De lokale overheid, bij voorkeur in Langstraatverband, initieert een lokaal sociaal akkoord tussen de 3 O's.
- De gemeente zet in op het verbeteren van het ondernemingsklimaat, het onderwijs levert een bijdrage aan de opleiding van inwoners en ondernemers zetten zich in voor 'maatschappelijk verantwoord ondernemen' en bieden arbeidsplaatsen aan inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Literatuur

Gemeente Heusden, Sociaal-economisch plan (2007-2011). Gemeente Heusden. Vlijmen, 2007.

Gemeente Heusden, Beleids- en actieplan recreatie en toerisme 2004-2010. Vlijmen, 2004.

Gemeente Heusden, gemeente Loon op Zand, gemeente Waalwijk. Sociaal-economische verkenning De Langstraat. Waalwijk, februari 2014.

Kort de, E-J. Ploumen H., Stopel, P., Kwalitatief verdiepingsonderzoek bedrijventerreinen Noord-Brabant. STEC. Arnhem, april 2015.

TNS-NIPO. Frerichs R., Ondernemersklimaat gemeente Heusden. Amsterdam, Juli 2004.

Wigman, F., Van der Velden E., Regionale detailhandelsvisie, Agrifood Capital Noordoost-Brabant. BRO. Boxtel, mei 2015.

Website:

Centraal bureau voor de statistiek. www.cbs.nl; www.statline.nl

Afkortingen en Begrippenlijst

GBA	Gemeentelijke basisadministratie.
HBP	Heusdens bedrijven Platform
HBT	Heusdens bureau voor Toerisme
Baanbrekers	Intergemeentelijke sociale dienst, en werkbedrijf van de Langstraat
KvK	Kamer van Koophandel
Participatiegraad	Het aandeel van de mensen uit de beroepsbevolking van 15 tot 65 jaar zich ook daadwerkelijk aanbieden op arbeidsmarkt.
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
TNS-NIPO	Taylor Nelson Sofres, Nederlands Instituut voor de Publieke Opiniepeiling en marktonderzoek.

Namen bedrijventerreinen

Bakkersdam	Bedrijventerrein aan het water met havenfaciliteiten. Direct aansluitend aan de noord-oostkant van de vesting Heusden.
Groenewoud	Bedrijventerrein bij de kern Drunen
Metal Valley	Bedrijventerrein, in het bijzonder voor metaalbedrijven, bij de kern Drunen
Het Hoog	Bedrijventerrein ten noorden van de A59 ter hoogte van Nieuwkuijk
Heesbeen	Bedrijventerrein ten westen van de vesting Heusden, liggend aan de maasoever.
Nassaulaan	Bedrijventerrein dat ten noorden van de Nassaulaan in Vlijmen ligt
Nieuwkuijk	Bedrijventerrein gevestigd in de kern Nieuwkuijk
Meeuwaert	Bedrijventerrein ten Zuid-oosten van Elshout, direct ten noorden van A59.
Vliedberg	Bedrijventerrein dat direct grenst aan de wijk Vliedberg (Vlijmen) en de kern Nieuwkuijk (dicht grenzend aan het Nieuwkuijkse Wiel).

Bijlage 1 Bevolkingsopbouw gemeente Heusden, per 1 april 2015

Leeftijd	Drunen	Elshout	Vlijmen	Nieuwkuijk	Haarsteeg	Heusden	Gemeente Heusden
0 tot 18	3.622	356	2.790	441	503	1.108	8.820
18 tot 30	2.363	217	1.778	244	258	712	5.572
30 tot 40	1.887	156	1.501	214	160	582	4.500
40 tot 55	4.189	365	3.148	516	565	1.251	10.034
55 tot 67	2.596	220	2.054	306	245	746	6.167
65 tot 67	445	35	377	54	41	165	1.117
67 tot 80	2.231	211	1.624	245	231	602	5.144
80 jaar en ouder	783	60	589	77	49	219	1.777
TOTAAL	18.116	1.620	13.861	2.097	2.052	5.385	43.131

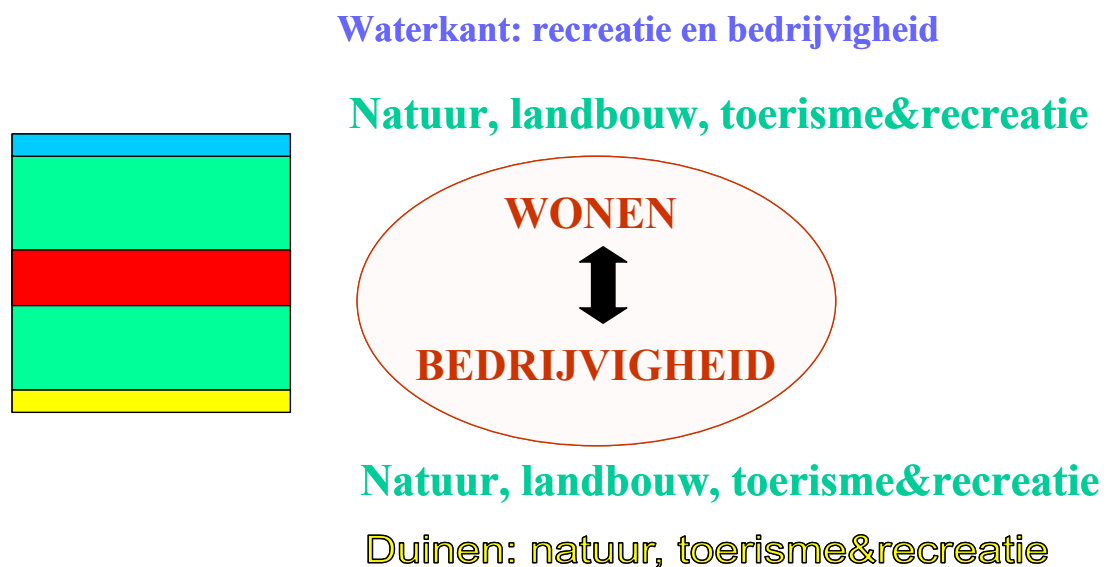
Bron: GBA- Heusden

Bijlage 2 uitgangspunten SEP 2007

In het sociaal-economisch plan uit 2007 is de gemeente Heusden ruimtelijk-economisch getypeerd. Wat zijn nu eigenlijk de kernkwaliteiten van de gemeente Heusden waarmee we 'de markt' op kunnen?

In de onderstaande figuur is de gemeente door kleuren getypeerd. Bij elk zone horen kernkwaliteiten die kunnen worden benut. Dat is in 2015 nog steeds het geval en kan nog steeds als uitgangspunt worden gehanteerd.

Figuur 4.1 de gemeente Heusden getypeerd

Blauw

De gemeente Heusden ligt aan de Maas. De waterkant kan in de eerste plaats nog beter benut worden voor toerisme. Het kan gemaakt worden tot een aangename verblijfsplaats voor Heusdenaren en toeristen van buiten. Daarnaast biedt de ligging aan de Maas uitstekende mogelijkheden voor watergebonden bedrijvigheid.

Rood

In de rode zone rondom de A59 strijden woningbouw, bedrijvigheid en glastuinbouw om de schaarse ruimte.

Die ruimte moet optimaal benut worden. Bedrijventerreinen bieden relatief veel werkgelegenheid per m² (circa 40 fte per ha). Om werkgelegenheid te creëren en een goed voorzieningenniveau te houden is het van groot belang de nog beschikbare en bestaande locaties voor bedrijvigheid verder te intensiveren. Dit betekent dus meer doen met dezelfde vierkante meter!

Keuzes maken! De woonkwaliteiten van de gemeente Heusden zijn belangrijk en we dienen zuinig te zijn met de schaarse grond. Daarom wijzen wij grote bedrijven die veel hectares grond nodig hebben, verhoudingsgewijs veel verkeersbewegingen met zich meebrengen en relatief weinig werkgelegenheid bieden, zoals transport en opslagbedrijven ook op de mogelijkheden buiten onze gemeente.

De glastuinbouw is ontwikkeld tot een moderne sector met een sterke mate van automatisering en kennisintensieve toepassingen. Deze sector biedt relatief weinig directe werkgelegenheid (4 tot 5 fte per ha), maar heeft wel een belangrijke spin-off naar productverwerkende bedrijven, toeleveranciers en transportbedrijven. Waar mogelijk wordt deze sector gefaciliteerd.

Groen

De gemeente Heusden heeft veel groene ruimte en weidegebieden met natuurwaarden te bieden. In deze groene ruimte is onder meer de prachtige vestingstad Heusden gelegen. In de groene gebieden is ruimte voor de land- en tuinbouw. Boeren en tuinders hebben en houden hier de ruimte om hun bedrijf uit te voeren.

De landbouw, soms in gebieden met natuurwaarden, en de vollegrondstuinbouw bieden tevens een belangrijke landschappelijke bijdrage. Zij veraangenamen het landschap en zorgen voor een uitstekende bedding voor het toeristische klimaat van Heusden.

Er bestaan veel mogelijkheden voor de verdere ontwikkeling van toeristisch-recreatieve producten. De groene ruimte wordt ontsloten met een uitgebreid fietspadennet en kent vele verschillende plaatsen met een speciale toeristische waarde.

Geel

Een stukje unieke natuur, het Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen. Natuurbehoud is voor dit park een belangrijke waarde. Daarnaast bieden de duinen ruimte voor recreatie en toerisme.

Intensiveren

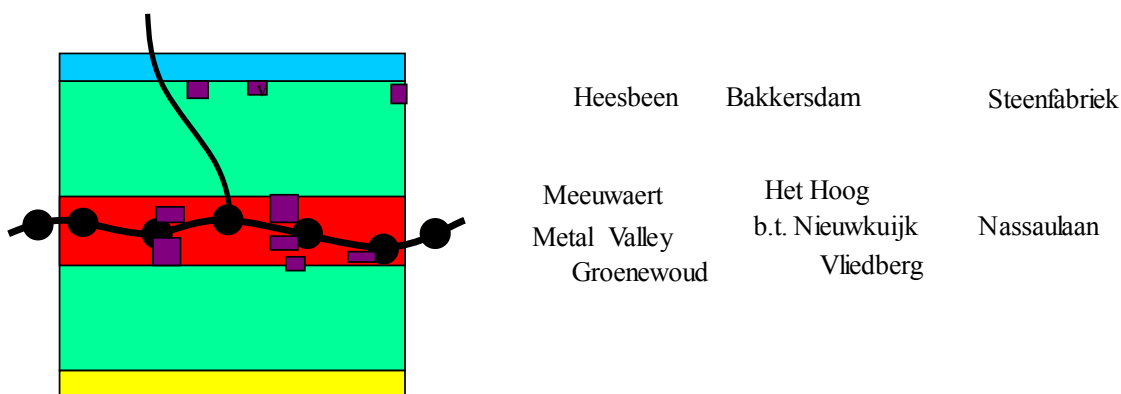
De kernkwaliteiten van de gemeente Heusden kunnen maximaal benut worden door de activiteiten die in elke zone passen verder te intensiveren. Dus in de groene gebieden zullen land- en tuinbouw en toerisme en recreatie geïntensiveerd worden. In het rode gebied zal meer aandacht zijn voor de woonfunctie, bedrijvigheid en glastuinbouw. Daar waar bepaalde functies elkaar beconcurreren dienen op basis van een zorgvuldige belangenafweging keuzes gemaakt te worden. Ten slotte dienen aan de waterkant toerisme en recreatie en watergebonden bedrijvigheid verder geïntensiveerd te worden.

Met intensivering wordt bedoeld: Meer activiteiten op eenzelfde grondoppervlakte te realiseren (meer doen per m²). Dit kan worden gerealiseerd door bijvoorbeeld zuinig ruimtegebruik op bedrijventerreinen of meer functies met elkaar in een gebied te combineren (bijv. toerisme en landbouw in de groene zone).

Bedrijventerreinen

Zeven van de tien bedrijventerreinen bevinden zich in de (rode) zone rondom de A59 (zie Figuur 4.2). Dit betekent dat deze terreinen een goede verkeersontsluiting kennen en zich ook op de plaats bevinden waarin, gegeven de structuur van de gemeente Heusden, idealiter de bedrijvigheid geconcentreerd dient te zijn. De bedrijventerreinen Heesbeen, Bakkersdam en de steenfabriek vormen een uitzondering. Bakkersdam is een bedrijventerrein aan het water waarbij op provinciaal niveau beslist is dat uitsluitend watergebonden bedrijvigheid is toegestaan. Bedrijventerrein Heesbeen ligt voor een deel direct aan het water (voornamelijk locatie van Jonker Fris). Het andere, binnendijkse deel kan beschouwd worden als liggend in de groene zone tussen de Maas en de kernen Elshout en Haarsteeg. De steenfabriek is specifiek bestemd. Op Metal Valley en Het Hoog I en II is nog door de gemeente uitgeefbare grond voor bedrijven beschikbaar.

Figuur 4.3 locaties van bedrijventerreinen in de gemeente Heusden, 2015 (schematisch)

Voor de ontwikkeling van bedrijvigheid blijven de volgende beleidslijnen ook in 2015 gehandhaafd:

- Concentreren van bedrijvigheid in de rode zone rondom de A59.

Voor de lokale en kerngebonden bedrijventerreinen die niet in de rode zone zijn gelegen (Heesbeen en Bakkersdam) geldt dat deze, indien nodig, in stand worden gehouden ter ondersteuning van de lokale bedrijvigheid. Grootschalige uitbreiding van deze bedrijventerreinen in ruimtelijk opzicht is niet aan de orde.

- Binnen de rode zone bedrijvigheid concentreren op de bedrijventerreinen.

Historisch zijn de bedrijventerreinen in de gemeente Heusden ontwikkeld vanuit een behoefte aan ruimte voor bedrijvigheid die sterk gericht was op de Heusdense kernen. Drunen, Elshout, Nieuwkuijk, Vlijmen en Heusden hebben alle eigen lokale, kerngebonden bedrijventerreinen. Na de gemeentelijke herindeling is gekozen voor een meer regionale aanpak en werkwijze.

Veel individueel gevestigde bedrijven, bedrijven niet gevestigd op een bedrijventerrein (niet zijnde detailhandel) worden immers vanwege de lokatie (bereikbaarheid, woningbouw) geremd in hun ontwikkeling.

- Industrie en handel in principe niet in de 'groene zone'.

In de groene zone heeft de ontwikkeling van recreatie- en toerisme en het behoud van natuur- en landschapswaarden prioriteit boven het ontwikkelen van handel en industrie. Voor de toekomst betekent dit dat de gemeente het wegtrekken van industriële bedrijven uit dit gebied eerder zal aanmoedigen dan nieuwe bedrijven toelaten. Aan recreatie en toerisme gebonden bedrijvigheid/activiteiten wordt juist wel de ruimte geboden.

Bijlage 3 Ontwikkelingen

In deze bijlage worden extra achtergronden geschetst over de ontwikkeling van de GOL. Specifiek dat deel dat van toepassing is op de gemeente Heusden.

Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat

Voor de bereikbaarheid over de weg is de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) een omvangrijk project dat zich uitstrekt van 's-Hertogenbosch tot Waalwijk. Het project leidt onder andere tot belangrijke verbeteringen in de wegenstructuur voor de gemeente Heusden. Omdat de GOL voor de gemeente Heusden belangrijk is, wordt hierbij de inhoud van het project kort omschreven. In het kader van de GOL wordt gewerkt aan de optimalisatie van:

Verkeer&Vervoer

Door de aanleg van een parallelstructuur en vervolmaking van huidige aansluitingen kunnen aan de noordzijde van de A59 bij Waalwijk 2 aansluitingen vervallen en aan de zuidzijde van de A59 bij Drunen/Elshout, Nieuwkuijk en Vlijmen nog eens 2 aansluitingen op de A59 in Heusden komen te vervallen. Dit bevordert de doorstroming op de A59. Tevens worden verkeer- en ringstructuren om de kernen naast de A59 dusdanig verbeterd en uitgebreid, dat tot 2030 de verkeersbewegingen in de bebouwde gebieden afnemen, ondanks de autonome groei van het verkeer en de uitbreiding van woongebieden en bedrijfsterreinen in Heusden.

Landschap&Ecologie

In de komende jaren wordt geïnvesteerd in de Ecologische Hoofdstructuur en Ecologische Verbindingszones noord – zuid en oost – west. Hierdoor wordt het “Eiland van Heusden” ingebed in een groene omgeving.

Hoogwaterbescherming

Door te investeren in Hoog Waterbescherming `s-Hertogenbosch en dit te combineren met de landschap – ecologische doelstellingen wordt de leefbaarheid blijvend versterkt.

Wonen, Werken en Recreëren

Al deze ontwikkelingen dragen bij aan de verbetering van het vestiging- en leefklimaat in de gemeente Heusden.

Bijlage 4 Actiepunten SEP 2007

In deze bijlage zijn de actiepunten die in het sociaal-economisch plan 2007 waren opgenomen genummerd op een rij gezet. De actiepunten zijn ingedeeld naar onderwerp. Onder elk actiepunt is kort beschreven wat daar mee is gedaan.

Arbeidsmarktbeleid

1. Een betere taakverdeling en samenwerking in de keten ISD, WML, CWI, UWV en een betere aansluiting op het bedrijfsleven (bijv. banenpools op bedrijventerrein);

ISD en WML zijn gefuseerd tot Baanbrekers. De betere aansluiting op het bedrijfsleven is onder andere gerealiseerd door accountmanagers voor bedrijven binnen Baanbrekers, het programma Talent-to-work, en in Hart van Brabant een werkgeversakkoord en een stimuleringsfonds voor ondernemers.

2. Intensiveren van de naleving van leerplicht en het bevorderen van het behalen van startkwalificaties. Leer-werk banen creëren;

De naleving van de leerplicht is inderdaad sterk geïntensiveerd door leerplichtambtenaren en inmiddels bestaat al geruime tijd de kwalificatieplicht voor jongeren tot 27 jaar.

3. Regionale afstemming initiëren (Waalwijk, Loon op Zand en Heusden) onder andere in het aanbestedingsbeleid;

Er bestaat sinds geruime tijd samenwerking op sociaal-economische zaken in de Langstraat. Sinds 2011 gebeurt dit ook met een sociaal-economisch team. "Social-return" wordt door de 3 gemeenten inmiddels ongeveer op gelijk wijze toegepast in het aanbestedingsbeleid.

4. Uitwerken van het arbeidsmarktbeleid in een aparte nota. Hierin wordt ook aandacht besteed aan de relatie met de ISD (WWB) en de WML (WSW).

In december 2007 is het arbeidsmarktbeleid al verder uitgewerkt in een apart nota. Inmiddels is het meest recente de document in de Langstraat de participatienota "Iedereen doet mee".

Industrie, bouwnijverheid en groothandel

1. Tot ontwikkeling brengen van de lokaties uit de nota 'alternatieve vestigingsmogelijkheden voor bedrijven';

Op de Middelweg-Zuid is een bedrijfsverzamelgebouw gerealiseerd, planologisch is de bouw van een bedrijfspand aan de Nassaudwardsstraat mogelijk gemaakt, het initiatief op Meeuwaert in de Tongerlostraat van de eigenaar is gefaciliteerd en de bedrijfskavels op de locatie Verdoorn op Heesbeen staan (nog) te koop.

2. Faciliteren van de ontwikkeling van bedrijfsverzamelgebouwen op enkele plaatsen in de gemeente;

Op de Middelweg-Zuid is een bedrijfsverzamelgebouw gerealiseerd. Op de Nassaudwarssstraat is planologisch de bouw ervan mogelijk gemaakt.

3. Via accountmanagement ondernemers stimuleren zich breder te oriënteren op de vestigingsmogelijkheden;

Dit gebeurt doordat de bedrijvencontactfunctionaris actief meedenkt over geschikte vestigingsmogelijkheden. Inmiddels is ook door de gemeente Heusden een apart vestigingsbeleid vastgesteld.

4. Ontwikkeling van Het Hoog II ten behoeve van regionaal georiënteerde industriële bedrijven van binnen en buiten de gemeente;

Het bestemmingsplan voor Het Hoog II is sinds geruime tijd vastgesteld. Binnenkort wordt de eerste bedrijfsvestiging verwacht.

5. Acquisitie van passende (metaalbewerkings)bedrijven van buiten de gemeente door middel van pro-actief accountmanagement;

Dit is gedaan en heeft geleid tot de vestiging van diverse bedrijven op de voormalige productielocatie van Wartsila. Onder ander zijn de bedrijven Gieterij Drunen, BMC Machinebouw, Sipmarine etc. op Metal Valley gevestigd. Dit actiepoint is veel breder opgepakt en heeft tot de ontwikkeling van Metal Valley geleid.

6. Bij de herstructurering van het regionale bedrijventerrein Groenewoud streven naar behoud van ruimte voor de maakindustrie;

De geluidszonering is uitgebreid herzien zodat, zonder meer feitelijke overlast te veroorzaken, de braakliggende gronden van het voormalige Alcoa zijn herbenut. Bestemmingsplan Metal Valley is gerealiseerd, Wärtsilä is in Drunen gevestigd gebleven en heeft daar haar nieuwbouw gerealiseerd.

7. Versterken van het netwerk van gevestigde (metaalbewerkings)bedrijven. Doelen: vergroten scholingskansen, intensiveren van de kennis en know-how van de sector. De gemeente zal hierin een faciliterende rol vervullen;

Dit actiepoint heeft in eerste instantie geleid tot meer samenwerking van bedrijven. Door het bedrijfsleven is in 2007 de (oude) stichting Metal Valley opgericht (niet te verwarren met de stichting MVN). Na het vertrek van de productie van Wärtsilä is een stuurgroep Metal Valley opgericht. Die stuurgroep heeft met financiële steun van de provincie en de gemeente Heusden gezorgd voor een businessplan Metal Valley. Dit heeft verder geleid tot nieuwe netwerken in het bedrijfsleven, de realisatie van nieuwe bedrijvigheid op Metal Valley en de oprichting van de nieuwe Stichting Metal Valley Netherlands (MVN).

8. Maken van plan van aanpak revitalisering bedrijventerreinen. Gestart wordt met de bedrijventerreinen Nieuwkuijk en Heesbeen. Gezocht wordt naar (financiële) steun van de provincie, Rijk en de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM);

Kort na het verschijnen van het SEP 2007 is door het college de prioriteit van Heesbeen verlegd naar bedrijventerrein de Nassaulaan. Bovendien is ervoor gekozen om te beginnen bij de bedrijventerreinen waar het meeste draagvlak te vinden was onder ondernemers.

Het plan van aanpak heeft geleid tot de herstructurering en invoering van parkmanagement op de bedrijventerreinen Groenewoud, Nieuwkuijk en de Nassaulaan. Daarnaast is inmiddels parkmanagement ingevoerd op Heesbeen en Bakkersdam. De gemeente Heusden heeft hierbij professionele steun gekregen van de BOM een subsidie van € 750.000 toegekend gekregen voor de herstructurering van Metal Valley. Additioneel is gewerkt aan de oprichting van Glasnet Heusden, deze coöperatieve vereniging (vallend onder de SPH) heeft gezorgd voor de aanleg van een open glasvezelnetwerk op de bedrijventerreinen.

9. Op bestaande bedrijventerreinen Parkmanagement tot ontwikkeling brengen om de resultaten van revitalisering te bestendigen;

Zie actiepunt 8.

10. Verbeteren bereikbaarheid door de aansluitingen op de A59 te verbeteren, de realisatie van de parallelstructuur en een verbeterd openbaar vervoer;

De parallelstructuur tussen Nieuwkuijk en Drunen is doorgetrokken via de Poort van Heusden en het Ei van Drunen is aangesloten. De Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) is nog in volle gang.

11. Verbeter intergemeentelijke en regionale samenwerking op het praktische niveau.

De gemeente Heusden zet stevig in op samenwerking in Noordoost-Brabant (Agrifood Capital), Hart van Brabant en De Langstraat. In de Langstraat wordt het meest praktisch samengewerkt: in een sociaal-economische team (SET) en er wordt nu gewerkt aan de totstandkoming van een Economisch Programma voor de Langstraat.

Detailhandel

1. Detailhandel faciliteren bij de ontwikkeling van opvolgingsbeleid;

Vanuit de detailhandsbranche (winkeliersverenigingen) zijn geen concrete plannen of voorstellen aan de gemeente voorgelegd over opvolgingsbeleid. De gemeente heeft daarin (dus) ook niet kunnen faciliteren.

2. Ontwikkeling van op toeristen gerichte promotiecampagne waarin de diversiteit van het winkelaanbod in de 3 grote kernen wordt benadrukt (initiatief: detailhandelsbranche);

De promotiecampagne "Rijk Heusden" is opgezet, detailisten konden hierbij aansluiten. Daarnaast schenkt het HBT in haar uitingen aandacht aan de verschillende kernen.

3. Doorlichten en zonodig aanscherpen parkeerbeleid en handhaving daarvan;

Het parkeerbeleid en de handhaving daarvan zijn aangescherpt. (ook op bedrijventerreinen). In Drunen is bovendien een grote nieuwe parkeerplaats achter het gemeentehuis gerealiseerd.

4. Ontwikkeling actieplan voor verbeteringen om de klant vast te houden en de toerist aan te trekken (detailhandel en gemeente);

De stichting promotie Drunen (SPD) en de ondernemersvereniging Drunen hebben op dit vlak aan de weg getimmerd. In Drunen heeft dit geleid tot de verzelfstandiging van de weekmarkt en tot de invoering van Kernmanagement (die gefinancierd wordt met reclamebelasting). Er wordt gewerkt aan een nieuw boodschappencentrum in Vlijmen. In Heusden-Vesting is in samenwerking met Ondernemersvereniging Heusden en de bewonersvereniging gewerkt aan een nieuwe impuls voor de vesting.

5. Oprichten van een overlegplatform tussen detailhandel en gemeente.

Met de detailhandelsverenigingen zijn voortaan gezamenlijke overlegbijeenkomsten georganiseerd. Inmiddels is voor het overleg nog verder gezocht naar samenwerkingsmogelijkheden: inmiddels zijn in het Platform voor Recreatie en Toerisme ook de detailhandelsverenigingen vertegenwoordigd.

Toerisme & recreatie en horeca

1. Planologische bescherming van het Heusdens erfgoed;

Erfgoednota is vastgesteld, en onderdeel van vernieuwde bestemmingsplannen.

2. Concrete lokaties aanwijzen voor de realisatie van grotere verblijfsvoorzieningen (camping, hotel);

In de structuurvisie is een zone aangewezen waarin recreatieve ontwikkelingen gestimuleerd worden. Concrete locaties bestemmen zonder plan is lastig, wel wordt getracht zo flexibel mogelijk te bestemmen.

3. Ontwikkeling van een visie op recreatieve poort Gierbergen, inclusief passende recreatieve voorzieningen;

Onderdeel van de visie op het buitengebied, welke nadien vertaald is in het bestemmingsplan. Ook is Giersbergen ingericht als Natuurpoort.

4. Pro-actief faciliteren van initiatieven van derden voor de exploitatie van verblijfsrecreatieve- en dagrecreatieve voorzieningen, zoals bijvoorbeeld een hotelvoorziening of een kuuroord;

Er zijn diverse gesprekken gevoerd met initiatiefnemers.

5. Laten voeren van een promotiecampagne voor Heusden (HBT);

Campagne Rijk Heusden is opgezet is met Platform RT

6. Verbeteren van aanlegmogelijkheden voor cruiseschepen;

In 2010 is de vernieuwde Molensteiger geopend. Inmiddels liggen er afspraken met internationale rederijen.

7. Meer ruimte creëren in bestemmingsplannen voor horeca-gelegenheden en voor toeristisch-recreatieve voorzieningen in het buitengebied;

Zoals eerder aangegeven is bestemmen zonder concreet plan lastig, er is wel een wijzigingsmogelijkheid voor recreatieve activiteiten opgenomen.

8. Op- en afstapplaatsen voor fietsers met ruime parkeergelegenheid;

Heusden is opgenomen in het fietsknooppuntennetwerk inmiddels zijn er binnen het Routebureau Brabant afspraken gemaakt over verbeteringen.

9. Meer gebruik maken van het water, door bijvoorbeeld een derde jachthaven, vaartochten over de vestinggrachten, kanovaren op het Drongelenskanaal.

In 2010 heeft het toeristisch jaar in het teken gestaan van water.

Land en tuinbouw

1. Knelpunten op het gebied van wet- en regelgeving in o.a. bestemmingsplannen wegnemen;

Er is een ontwikkelingsvisie buitengebied tot stand gekomen. In het bestemmingsplan buitengebied is er naar gezocht om veel ontwikkelingsmogelijkheden te bieden voor agrariërs en toerisme en recreatie. De provinciale verordening vormt de belangrijkste beperkende factor voor nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied.

2. Initiatieven vanuit de agrarische sector voor verbrede landbouw ondersteunen;

Het initiatief hiervoor ligt hoofdzakelijk bij agrariërs zelf. Daar waar vragen hierover aan de gemeente zijn gericht, is constructief meegedacht.

3. Waar mogelijk ruimte geven aan toerisme en recreatie gebonden bedrijvigheid op bepaalde locaties in het buitengebied;

Dit is onderdeel van het bestemmingsplan Buitengebied.

4. Beleidsinspanning voor de glastuinbouw concentreren op de kansrijke bedrijven en bedrijfsbeëindigingen;

De noordzijde van de tuinbouwweg is beschouwd als een kansrijke (her)ontwikkelingslocatie. Hiervoor zijn plannen uitgewerkt. De bottle-neck ligt bij de bereidheid van verschillende ondernemers om tegen een aanvaardbare prijs glastuinbouwgrond te verkopen.

5. Contact houden over landschapsontwikkeling;

Op bestuurlijk niveau vindt regelmatig overleg plaats met de ZLTO over onder andere landschapsontwikkeling.

6. Waar mogelijk: agrariërs inschakelen om natuurbeheer te realiseren.

De agrarische natuurvereniging Oostelijke Langstraat is gesprekspartner bij de ontwikkeling van plannen voor natuurbeheer. Enkele keren is de agrarische natuurvereniging betrokken in de feitelijke uitvoering van het natuurbeheer.